

**Nunani Avannarlerni suleqatigiinneq
Pillugu nassuiaat
2016**

Peqqissutsimut Nunanut Avannarlernullu suleqateqarnermut Naalakkersuisumit

**UKA 2016
NAP j.nr. 08.20
Suliap normua: 2016-14279**

1. Nunat avannarliit nalinginnaasumik suleqatigiinnerat.

Ukiut tamaasa oktobarip naalernerani Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivi ukiumoortumik ataatsimiittarput. Tamanna Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa ataatsimiititaaliaasa ataatsimiinnerup kingulliup kingorna suliarisimasaannik sulianik sammineqartunik amerlasuunik naammassinninnerussaaq. Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa oqaluuserisaannut amerlasuunut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa siunnersuutaat nassuiaataallu, nunani avannarlerni naalakkersuisut aammalu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivinit saqqummiuttagaat tunngaviusarput. Nassuiaammi matumani nunatsinnit isigalugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini piffissami november 2015-imiit oktober 2016-imut suleqatigiinnermi pingaarnertut isumaqarfigineqartut sammineqarput. Matumani pineqarput suliat nalinginnaasumik suleqatigiinnermut attuumassuteqartut, Naalakkersuisut Siulittaasuani aammalu Nunanut Avannarlernut Suleqateqarnermut Naalakkersuisumillu isumagineqartut, ilaatigullu Naalakkersuisut ilaasortat ataasiakkaat akisuussaaffiisa ataanni inissisimasut ministerit siunnersuisooqatigiivini suliaat pillugit.¹

1.1 Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa Reykjavikimi ataatsimiinnerat.

Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa ataatsimiinnerat pivoq Reykjavikimi ulluni 26. – 30. oktober 2015. Naalakkersuisut Siulittaasuannut tullersortip aappaa Knud Kristiansen statsministerit ataatsimiinneranni aammalu statsministerit ataatsimeersuartut sinneri peqatigalugit ataatsimiinnermi peqataavoq aammalu Peqqissutsimut Nunanullu Avannarlernut suleqateqarnermut Naalakkersuisoq Doris Jakobsen suleqatigiinnermut ministerit ataatsimiinneranni, Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa ataatsimiinneranni kiisalu ataatsimeersuarnermi peqataasut peqatigalugit immikkoortut aalajangersimasut oqaluuserineqarnerini peqataalluni.

1.2 Statsministerit Nunat avannarliit ataatsimiinnerini.

Danskit Folketingimut junimi qinersinerat pissutigalugu ileqqusoq malillugu nunat avannarlernesut aasaanerani ataatsimiinnerat aatsaat pivoq Marienborgimi oktobarip pingajuanni 2015. Ataatsimiinnermi tassani Naalakkersuisut Siulittaasuat Kim Kielsen peqataavoq.

Statsministerit nalinginnaasumik Nunani Avannarlerni suleqatigiinneq pillugu isummaminnik saqqummiussipput danskit statsministeriata Danmarkip siulittaasuutitaqarnerani suliunitissani pingaarnertut immikkoortortat naatsumik saqqummiussinera aallaavigalugu. Matumani nunani avannarlerni killeqarfinni akimmisaarutini atorunnaarsitsiniarnermi suliffeqarnermi illuatungeriit peqataatinneqarnissaat immikkut sammineqarpoq. Aammattaaq maanna Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini suleriaatsit nutarsarneqarnerisa kinguneriumaagassaattut maluginiarneqarpoq, nunanut assigiinngitsunut apeqqutit attuumassutillit oqaluuserineqarnissaannut periarfissaqalissamat. Tamanna aamma apeqqutinut imarisamikkut inaarutaasumik aalajangiiffigisassaasuni nunani assigiinngitsuni allatigut atatillugu soorlu FN, EU imaluunniit Issittumi Siunnersuisooqatigiinni. Kalaallit tungaannit matumani ersarissarneqarpoq, suliat assigiinngitsut Issittumi Siunnersuisooqatigiit oqaluuserisassannut anngunneqarsimanaviannngitsut, Nunani

¹ Ministerit siunnersuisooqatigiivini Naalakkersuisut akisuussaaffii malillugit aggutaarineq, ilanng. 2 takuuk

Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa piffissaqarfigalugu aningaasartuuteqarfigalugu peqqissaarullugulu piareersarsimangikkaluarpassuk.

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigivinit generalsekretærip periarfissinneqarnini tunngavigalugu statsministerit suliniutaasa *Grøn Vækst* aamma *Holdbar Velfærd* naammassineqarneri pillugit ilisimatitsivoq. Matumanga angusat periarfissiipput statsministerit generalsekretærimut qinnuiginnissamut statsministerit Reykjavíkimi ataatsimiinnissaannut siunnersuusioq-qullugu, FN-ip nutaamik 2030-mut nungusaataannigsumik tunngaveqarluni ineriartortitsinissamut anguniagassaannut nunat avannarliit suleqatigiillutik malitseqartitsinissaannut kinguneqarsinnaasumik.

Statsministerit Reykjavíkimi 26. oktober 2015 ataatsimiinneranni pingaarnertut sammineqarpoq statsministerit nutaasumik nalunaarutaat nunat avannarliit suliniarnerat aningaasatigut ineriartornerup annertusaanissaq siunertaralugu killeqarfinni akimmisaarutit atorunnaarsitsiniarneq.

Pingaarnertut anguniakkat taaneqartut makkuupput:

- ammasumik ingerlalluartumillu ataatsimoorussamik suliffeqarnermut atuunnissaa
- nunani avannarlerni suliffeqarfiit killeqarfiit akornutiginaqit ingerlanneqarsinnaanerisa pitsaanerpaamik tunngavissinissaannut periarfissiinissaq
- sapinngisamik qulakkiissallugu, assigiissaartumik EU-mi inatsisiliat nunani avannarlerni atulersinnissaat nunat avannarliit akornanni ingerlaavartumik oqaloqatigiinnikkut
- atuuffigissallugu nunat pisariaqartitsineq tunngavigalugu suleqatigiittarnissaannut, malittarisassat nutaat imaluunnit inatsisit allannortinneqaraangata malittarisassallu atulersinneqaraangata, killeqarfinni akimmisaarutit nutaat pilinnginnissaat siunertaralugu.

Aammattaaq isumaqatigiissutigineqarpoq Generalsekretærip isummernissamut tunngavissiamik saqqummiussinerata kingorna Ministerit siunnersuisooqatigiivisa sulissutigissagaat FN-ip 2030-mut nungusaataannigsumik tunngaveqarluni ineriartortitsinissamut anguniagaanut ataatsimoorussamik malitseqartitsinissaq. Suliniut ima taaguuteqarpoq: *Nordiske løsninger på globale samfundsudfordringer*.

1.3 Suleqatigiinnermut ministerit piffissap ingerlanerani pingaarnertut suliaat.

Nunani avannarlerni qullersat ataatsimiinneranni – Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa ataatsimeeqataasut peqatigalugit oqallinnermi – kalaallit tungaannit ersarissarneqarpoq Nunani Avannarlerni suleqatigiinneq pitsaasutut tunngaviusumik isigineqartoq. Nunani Avannarlerni suleqatigiinneq aamma Kalaallit Nunaata nunanik allanik attaveqarneranut ineriartortitsinermi aamma pingaaruteqarpoq. Aammattaaq oqaatigineqarpoq peqataaneq tamatigut isumalluutit atugassatut pineqarsinnaasut tunngavigalugit naleqqussarneqartassasoq. Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiinni aammalu Ministerit Siunnersuisooqatigiivini nutarsaaneq pillugu oqaatigineqarpoq, nunat avannarliit suleqatigiinneranni politikikkut piumassuseqalernissamut nutarsaasoqarsinnaanngitsoq.

Suleqatigiinnerup suli ineriartortinnissaanut atatillugu takornariaqarneq pingaartillugu taaneqarpoq inuussutissarsiutitigut IT-imik ineriartortitsineq naleqqatigalugu. Susassaqarfinni taakkunani ministerit siunnersuisooqatigiivini pisussaafeqarfiusuni annertunerusumik naalakkersuinnikkut suleqatigiinnissamut periarfissaq isiginiarneqarpoq. Ataatsimeeqataasut ilaannit aperisoqarmat

nalunaarutigineqarpoq Kalaallit Nunaata ”maanna siunertarinngikkaa” Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivini namminersortutut ilaasortaalernissamut qinnuteqarnissaq.

Oqallinnermi aamma erserpoq Europami Nunani Avannarlernilu qimaasoqarneq 2016-imi Nuna Avannarliit pisussaafeqarfiini oqallisajaamaarpoq.

Suleqatigiinnermut ministerit ataatsimiinnermut atatillugu ataatsimiinneranni pingaarnertut sammineqarpoq nunat avannarliit suleqatigiinnerisa ineriartortittuarnissaa. Susassaqarfittut taaneqarpoq IT aamma attaveqatigiinneq. Kalaallit Nunaannit taaneqarpoq takornariaqarneq pillugu suleqatigiinneq Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini ersarinnerusumik ilusilerneqartariaqartoq, tassami tamanna Atlantikup Avannaani Issittumilu inuiaqatigiinnut tamanut inuussutissarsiutitigut ineriartornermut qitiusumik ilaammat. Immikkoortut taaneqartut taakku ilaat kingusinnerusukkut Finlandip siulittaasuutitaqarnerani 2016-imi sammisassatut pilersaarutaani erseqqissarneqarput. Taamaalilluni nunani avannarlerni digitalinngorsaaneq pillugu suleqatigiinnerup annertusarnissaa pillugu nunani avannarlerni ministerit januar 2017-imi ataatsimeersuarnissamut qaaquneqassapput. Namminersorlutik oqartussat ataatsimeersuarnissamut tamatumunnga pilersaarusiordermi peqataapput.

Suleqatigiinnermut ministerit Ilulissani marts 2015 ataatsimiinneranni aalajangerneqarpoq Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa Skt. Petersborg-mi allaffiat matuneqassasoq russit oqartussaasuisa allaffik ”nuna allamiut kilitsissiaattut” isigineqarnera pissutigalugu. Allaffimmi suliniutit matoorarneri ukiup naanerani naammassineqarput. Tamatuma kinguneraa tamassumunnga aningaasaliissutit 2016-imi missingersuummi allanut atugassiissutiginnissaat periarfissaalersimanera.

2016-mi Finland Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini siulittaasuuneq tigummissavaa. Finlandip ilaatigut siulittaasuutitaqarnermi suliniummini ilaatigullu siulittaasuutitaqarnermigut suliniutissatut pilersaarummini qulequttatigut ”Imeq, Pinngortitaq Inuillu” nunat avannarliit suleqatigiinneranni nalinginnaasumik sammisaasartut pingaaruteqarnerat ersersippaa. Matumunnga ilanngunneqassaaq Finlandip nangillugu Nunani Avannarlerni killeqarfinni akimmisaarutininik atorunnaarsitsiniarluni suliniarneq salliutimmagu. Ukioq manna suleqatigiinnermut ministerit naggammik decemberimi ataatsimiinnissaanni Finlandimiut siulittaasuutitaqartut suliffeqarnermi illuatungeriit oqaloqatigiissinneqarneri nangeqqissavaat, tamanna Danmarkip 2015-imi siulittaasuutitaqarnermini aallarnisarnikuuaa, (takuuk ataaniittoq).

Suleqatigiinnermut ministerit 2016-imi qimaasut nunasisullu inuiaqatigiinnut akuunerulertinniarneqarneri pillugit nunat avannarliit ataatsimoorullugu suleqatigiissutiginnissaat oqaluserineqartarpoq. Taamaattumik 2016-ip upernaavani 2016-imi missingersuummi 4 mio. kr.-nit allanut atorneqarnissaat aalajangiunneqarpoq, kiisalu siunertamut tamatumunnga 2017-mi missingersuummi 10 mio. kr.-nit aningaasaliissutigineqassasut. Aningaasat suliniutinut nunat avannarliit qimaasunik nunasisunillu inuiaqatigiinnut ilanngutitsiniarluni suleqatigiissutissiaanni nutaami takuneqarsinnaasunut atorneqassapput. Suleqatigiissutissiaq tamanna suleqatigiinnermut ministerit 2016-ip aasaanera sioqqullugu akuersissutigaat. Suleqatigiissutissiaq aamma tassaavoq Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa Oslomi aprilip 18-ianit 19-ianut 2016 sivikitsumik ataatsimiinnermi oqallinnermut akissutaasoq.

Suleriaatsinik ingerlatseriaatsinillu naleqqussaaneq Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa 2013-imi aallarnigaat 2016-imi nanginneqassaaq. Nutaanngorsaalluni ingerlatap immikkoortuani siullermi ingerlatseriaatsini ikilisaaneq tunaartarineqarsimavoq, ministerit

ataatsimiinnerini sammisanik nalequttunik politikikkut oqallitarnissanut periarfissaqarnerulernissaq immikkut siunertaralugu sulianik ataasiakkaanik aalajangiisarnissanut taarsiullugu, soorlu assersuutigalugu aningaasaliissutissat annikinnerusut pillugit.

Tamanna kinguneqarpoq, maanna ministerit ataatsimiinnerini tamani politikikkut apeqqutit pillugit aalajangersimasumik oqaluuserisassani immikkoortoqalenera. Tamanna aamma apeqqutitut atuuppoq nunat avannarliit suliassaqaarfimmi iluani nunani assigiinngitsuni naapiffiusartuni sularisartagaannut. Ingammik apeqqutit EU-mut tunngassutillit sukumiinerusumik oqallisigineqartalissapput, kisiannili apeqqutit nunagisamut qanittumiittunut Issittumullu attuumassutillit akulikinnerusumik ministerit oqaluuserisassaannut ilaasalernissaat naatsorsuutigineqarportaaq.

Susassaqaarfinnik assigiinngitsunik immikkut misissueqjissaarnissamik isuma – ”*En gennemlysning*” – ataatsimoorussamik suliniutissanut nutaanut isumassarsinissaq siunertaqartoq aamma ministerit siunnersuisooqatigiivinit arlalinnit tigulluarneqarsimavoq. Peqqissutsimut ministerit *Könberg rapporten* malitseqartissimavaat, aamma suliffeqaarnermut susassaqaarfimmi nukissiornermullu susassaqaarfimmi misissueqjissaarnerit ingerlanneqarput, taakku ukiuni tulliuuttuni ministerit siunnersuisooqatigiivini attuumassutilinni oqaluuserisassanik kinguneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Suleqatigiinnermut ministerit nunat avannarliit suleqatigiinnerisa nutarterinerisa immikkooortuata siulliup naammassineqarnerata kingorna oqaluuserineqalerpoq susassaqaarfinni tulliuullugit taaneqartuni suleqatigiinnerup naleqqussarneqarnissaanik iliuuseqartoqassanersoq:

- Ministerit siunnersuisooqatigiivisa aaqjissuussaeneri aammalu ingerlataagallartutut tunngaveqarluni suleqatigiissuteqartarneq
- Ileqqussaq malillugu aammalu siuningaaniit aaqjissuussaangitsumik tunngaveqarluni suleqatigiinnerup akornanni sunnii vigeqatigiittarneq.
- Nunani avannarlerni suleqatigiinnermi suleqatigiinnermut ministerit atuunnerat
- Attuumassuteqarnerulernissamut pingaarnertut anguniakkamut angusinissamut peqataasinnaasut pilersinniakkat nutaat allat.
- Taamaallaat peqataaffigerusutanut ilaasarnissamut periarfissiineq. Tamanna ima kinguneqassaaq nunat ilaat suleqatigiiffiusuni toqqarsimasani ingerlaqqillutik peqataasassapput, kisiannili nunanit tamanit tallimanit peqataaffigineqarani. (Matumani nunat namminersorlutik oqartussaaffigineqartut peqataasarnerat eqqorneqassanngilaq.)

Generalsekretærip suliassarimavaa suleqatigiinnermut ministerinut siunnersuutininik saqqummius-sinissaq. Sulinermi matumani generalsekretærip MR-SAM-imi ataatsimiittarnerni peqataasartut arfineq pingasunut qaffasissumik inissisimasut immikkut toqqakkat oqaloqatigisarsimavai. Suleqatigiinnermut ministerit siullermeerutaasumik generalsekretærip nalunaarusiaa oqaluuserisimavaat juulip aallaqqaataani 2015 ataatsimiinnerminni.

Oqaluuserisat taaneqartut tunngavigalugit generalsekretærip ataatsimiinnermi 6. september 2015 saqqummiuppai siunnersuutit assigiinngitsut periaatsinik ingerlatseriaatsinillu naleqqussaansamik siunertaqartut tamakku siunissami politikikkut sammisat aalajangersimasut kingulissalimmik ataatsimoorluni oqaluuserineqarnissaa pisariinnerulersissavaat.

Suleqatigiinnermut ministerit taamaallutik aalajangerpaat siunissami ministerit siunnersuisooqatigiigallagaanni ataatsimiittoqarsinnaasoq, politikikkut ajornartorsuutininik pilersoqartillugu,

ministerit siunnersuisooqatigiivini pioreersut suliassaannut naapertuutinngitsunut tunngatillugu. Ataatsimiinneq taamaattoq siulleq ingerlanneqassaaq 2016-ip ukiaanerani nunat ministeriisa qimaasunik inuiaqatigiinnullu akuunerulernissamut apeqqutitut akisussaaffeqartunut tunngatitaq. Matumunnga atatillugu ministerit siunnersuisooqatigiivi arlaqartut suliassaat ilaneqassapput. Taamaalilluni siunertaavoq inuussutissarsiornermut ministerit siunissami takornariaqarnermi suleqatigiinnermut apeqqutit taakku oqaluuserisassaannut ilanngunneqassallutik.

Suleqatigiinnermut ministerit aamma pingaartippaat Nunani Avannarlerni inuiaqatigiinnut akuunerulernerup nakussassarneqarnissaa taamaalilluni, Nunani Avannarlerni aningaasaqarnerup suliffissanillu ineriartortitsineramik ilungersuuteqarneq nanginneqassalluni imminut atasinnaasumik ineriartortitsinermut iluaqutaasussamik. Kiisalu Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivini oqaloqatigiinneq aallarnisarneqassaaq oqaluuserissallugu qanoq iliornikkut Nunani Avannarlerni innuttaasunik oqaloqatiginninneq nakussassarneqarsinnaanersoq nunani avannarlerni ataatsimoorullugu apeqqutit pillugit.

Europami politikkikkut ineriartornerup aamma kingunerisimavaa suleqatigiinnermut ministerit kissaatigisimammassuk killeqarfinni akimmisaarutit atorunnaarsitsiniarluni suleqatigiinnerup sakkortusinissaa pillugu. Kalaallit Nunaat 2015-mi killeqarfinni akimmisaarutit pillugit siunnersuisooqatigiit marloriaammik akileraarusiisarneq pillugu isumaqatigiissutinik, kalaallit nunaanni ilinniakkat akuerineqartarneri, kørkortit aammalu killeqarfinni akimmisaarutinnorsinnaasut pillugit inatsisiliornissamut misissuinissaq pillugit akissuteqarpoq, takuuk Killeqarfinni Akimmisaarutit Pillugit Siunnersuisooqatigiit 2015 nalunaarussiaat Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini www.norden.org

Seniorrådgiver Jørgen S. Søndergaard, Nunanut Allanut Pisortaqarfimmeersoq Kalaallit Nunaata januar aallaqqaataanit 2016 Killeqarfinni Akimmisaarutit Pillugit Siunnersuisooqatigiinni sinniisuutitaalerpoq. Suleqatigiinnermut ministerit 19. april 2016 ataatsimiinnermit oqaaseqaamminni Killeqarfinni Akimmisaarutit pillugit Siunnersuisooqatigiit kaammattorneqarput nunat avannarliit akileraartarneq pillugu ataatsimut isumaqatigiissutaannut attuumassutillit killeqarfinni akimmisaarutit pillugit ajornartorsiutit aqqinnissaat siunertaralugu Aningaasaqarneq pillugu Ministerit Siunnersuisooqatigiivi oqaloqatigileqqullugit.

Danskit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini 2015-imi siulittaasuuteqarnerisa nalaanni suliffeqarnermi illuatungeriit peqataaffigisaannik killeqarfinni akimmisaarutit pillugit ataatsimeersuartitsisoqarpoq. Statsministerit kaammattuinerisigut – naleqqiuguk statsministerit nalunaarutaat qulaani taaneqartoq – suleqatigiinnermut ministerit nunat avannarliit sulianik assigiinngitsunik sammisallit ataatsimiitinneqarnissaa ukioq manna 9. december 2016 Torneåmi Finlandimi suliffeqarnermi illuatungeriit aallartitaannit peqataaffigineqartussaq pilersaarusiorpaat. Kalaallit Nunaannit peqataatitsinissaq ukiap ingerlanerani isummerfigineqassaaq.

Kalaallit Nunaata Killeqarfinni Akimmisaarutit pillugit Siunnersuisooqatigiinni peqataanera taparserneqarpoq Hallo Norden ukiakkut Nuummi naapeqatigiittarfik NAPA-mi ammarneratigut. Tamanna ima kinguneqarpoq, Hallo Nordenip paasissutissat pillugit paasissutissanik katersuiffia maanna ingerlaavartumik paasissutissanik nutaanik immersorneqartarmat Kalaallit Nunaannut Kalaallit Nunaannillu nuunnermut, nunassittarneq aamma suliffeqarneq pillugit atugarisat malittarisassaannut atuuttunut. Inunnut nunami avannarlerni allami suliniartumut ilinniarniartumulluunniit Hallo Nordenimi paasissutissiisarnermi atortut aamma paasissutissanik iluaqutissartalinnik imaqarpoq.

Naalackersuisut ukioq manna februarip aallartinnerani peqataaffigineqarluartumik Katuami Nunat Avannarliit Isumasioqatigiissinneqarnerat ingerlappaat. Matumani Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa præsidentiat Henrik Dam Kristensen (MF) Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivini ukioq manna siulittaasuunermini pingaartitani pillugit oqaaseqarnera tusassallugu periarfissiisoqarpoq. Matumani pineqarput nunat avannarliit illersornissamut suleqatigiinnerat, nappaatit qaqutigootut pillugit suleqatigiinneq aammalu akikinnerusunik nakorsaatinik pissarsisalernissamut ataatsimoorullugu suliniuteqarneq. Matumunnga ilanngunneqassaaq suliniut ingerlanneqartoq Nunat Avannarliit takornariat ornittagaattut ilisimaneqalernissaq pillugu, kiisalu killeqarfinni akimmisaarutinik piianeq pillugu suliamik ingerlatitseqqiineq.

Peqataasut aamma Savalimmiut Ålandillu suleqatigiinnermut ministeriinit politikikkut isummersuutinik saqqummiussiffigineqarput. Isumasioqatigiinnerup immikkoortuata aappaani Hallo Nordenip ilisaritinneqarnissaanut piffissaliisoqarpoq, kiisalu Ålandimi, Savalimmiuni Kalaallilu Nunaannilu killeqarfinni akimmisaarutit naapitassasut suuneri saqqummiunneqarlutik.

Suleqatigiinnermut ministerit Ålandimeersup, Savalimmiuneersup aamma Kalaallit Nunaaneersup periarfissaq iluatsillugu suleqatigiinnermut isumaqatigiissut 2012-imeersoq uppersarsarfaat, kiisalu oqaluuseralugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini ukioq manna suliat ingerlanneqartut.

Suleqatigiinnermut ministerit aamma aningaasaliissut issittumi suleqatigiinnermut pilersaarummut attuumassuteqartoq ukioq manna atugassanngortippaat. Tamanna nunat avannarliit ataatsimoorullugu issittumi suliniutinut arlaqartunut pilersaarummik piviusunngortitsinissamut ilapittuutassanut tapiinnermut atorneqarpoq. Suliniutit nalunaarusiamut matumunnga ilanngussaq 1-mi takuneqarsinnaapput.

1.4 Naalackersuisut Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivini suleqateqarnerat.

1.4.1 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa 2015-imi ukiumoortumik ataatsimiinnerat kiisalu 30-nngortorsiorluni nalliuttorsiorneq

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivi tassaapput Kalaallit Nunaata, Savalimmiut aammalu Islandip akornanni inatsisartoqarnikkut suleqatigiiffik, aammalu Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivini suleqatigiinnermut attuumassuteqarpoq. Aammattaaq Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivi nunanilu avannarlerni killerni naalackersuisut akornanni suleqatigiinnermut isumaqatigiissute-qartoqarpoq, tamatuma suleqatigiinnermut nalinginnaasumik sinaakkusiinnermut tunngaviliisoq.

Peqqissutsimut Nunanullu Avannarlernut suleqateqarnermut Naalackersuisoq Doris Jakobsen ulluni 10.-13. august 2015 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa Runavikimi Savalimmiuni ukiumoortumik ataatsimiinneranni peqataavoq. Naalackersuisoq Doris Jakobsen ukiumoortumik ataatsimiinnermi Siunnersuisooqatigiit ilaasortaannut nunat avannarliit killiit ukiut ingerlaneranni suleqatigiinnerat pillugu oqalugiarpog. Suleqatigiinnermut ministerit Savalimmiuneersoq Islandimeersorlu aammattaaq oqalugiarpog.

Ukiuortumik ataatsimiinnermi inassuteqaatit pingasut Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivinit suliarineqarsimasut akuersissutigineqarput. 2015-imi ukiuortumik ataatsimiinnermi aammattaaq immikkut pisoq nalliussineqarpoq, tassami ukiuortumik ataatsimiinnermi Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa pilersinneqarnerannit ukiut 30-nngortorsiorlugit nalliuttorsioqatigiivisa nalliuttorsiornermut immikkut qaaqusaqartoqarpoq. Taamaalilluni ilaatigut Naalakkersuisut Siulittaasuat Kim Kielsen, Islandip præsidentia Ólafur Ragnar Grimsson kiisalu Savalimmiuni Lagmand Kaj Leo Holm Johannesen peqataapput. Nalliuttorsiorneq malunnartinniarneqarpoq Nunat Avannarliit Killiit Kulturikkut unnessiortitsinermik, kiisalu nalliortorsiorpalaartumik katerisimaarnermik Tórshavnimi Nordens Husimi, tassani oqalugiarnert arlallit ingerlanneqarlutik.

1.4.2 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa 2015-imi inassutaat

Siunnersuisooqatigiit 2015-imi ukiuortumik ataatsimiinneranni inassuteqaatit pingasut isumaqatigiissutigineqarput. Inassuteqaammi siullermi pineqarpoq Nunat Avannarliit Killiit niuerfianni suleqatigiinneq. Tamatumani Nunat Avannarliit Killiit naalakkersuisui kaammattorneqarput suleqatigiissitalioqqullugit, taakkua misissussavaat ataatsimut iluanaarutaasinnaasut nunat taakku pingasut killilersugaanngitsumik niuerneq pillugu isumaqatigiissuteqassappata, kiisalu Nunat Avannarliit Killiit niuerneq pillugu siunnersuisooqatigiinnik pilersitsinissaat pillugu.

Inassuteqaammik matuminnga Inatsisartuni suliarinninnermi Naalakkersuisut suleqatigiissitaliassatut taaneqartumi peqataanissaq tapersersorpaat.

Inassutip aappaani kaammattuutigineqarpoq Nunat Avannarliit Killiit niuerneq pillugu misissueqqissaaqqullugit, tassuuna angallannerup aamma attaveqarnermut tunngasuni ataatsimoorussamik anguniagassiagaqalersinnaaneq ersersinneqassaaq.

Naalakkersuisut aammattaaq inassummut qulaani taaneqartumut Inatsisartuni suliarineqarnerani tapersersuinertik nalunaarutigaaq, tassami annertusisamik angallannerup aamma attaveqarnerup iluani suleqatigiinneq isigineqarmat Nunat Avannarliit Killiit suleqatigiinnerisa iluaqutissartaatut pitsaasumik assersuutissaasut.

Inassuteqaatit pingajuanni sammineqarpoq aalisarneq pillugu politikikkut suleqatigiinneq. Matumani unnersuussutigineqarpoq naalakkersuisut aalisarnerup iluani suleqatigiissutissanik nassaarniaqqullugit, aammalu naammassisat Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivinit ataatsimoorullugu nalunaarusiaq saqqummiuteqqullugu.

Inassuteqaammi taassuminnga suliarinninnermi Naalakkersuisut tapersersuinngillat, tassami nalilerneqarmat tulluarninnagu suliap naammassinissaanut aningaasaliissutissanik qinnuteqarnissaq, tamanna periarfissat allat aqqutigalugit maanna annertunersaa isumagineqareemat.

Inassuteqaatit pingasut tamarmik Inatsisartut 2015-mi ukiaanerani ataatsimiinneranni suliarineqarput aammalu tamarmik akuersissutigineqarlutik.

1.4.3 Suleqatigiinnermut Ministerit Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa siulittaasoqarfiannik ataatsimeeqateqarnerat Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa ataatsimiinnerata nalaani.

Nalaakkersuisoq Doris Jakobsen suleqatigiinnermut ministeritut inissisimanini naapertorlugu Nunat Avannarliit Killiit siulittaasoqarfiata ukiumoortumik ataatsimiinnerannut peqataavoq, Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa katersuunnerinut atatillugu, tamanna pivoq oktobarip qaammataani 2015 Reykjavikimi, Islandimi. Ataatsimiinnermi aamma peqataapput suleqatigiinnermut ministerit Savalimmiuneersoq aamma Islandimeersoq, tamatumani Nunat Avannarliit Killiit suleqatigiinnerannut attuumassutilinnik suliniutit pillugit imminnut ilisimatitseqatigiipput.

1.4.4 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa 2016-imi Sammisamik aallaaveqarluni ataatsimeersuartitsinera.

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa 2016-imi Sammisamik aallaaveqarluni ataatsimeersuartitsinerani qulequtaavoq: *”Demokrati i Vestnorden”* ingerlanneqarpoq ulluni 30.-31. januar Grindavik, Islandimi. Tassani peqataavoq Naalakkersuisoq Doris Jakobsen Naalakkersuisut sinnerlugit saqqummiullugulu Nunat Avannarliit Killiit susassaqrfinni assigiinngitsuni suleqatigiiffiusinnaasaat pillugit.

1.4.5 Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa inassutaat nr. 1/2016

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa 2016-imi Sammisamik aallaaveqarluni ataatsimeersuartitsinerannut atatillugu Siunnersuisooqatigiit immikkut ittumik ataatsimiipput. Ataatsimiinnermi tassani inassuteqaat nr. 1/2016 isumaqatigiissutigineqarpoq, matumani Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa Nunat Avannarliit Killiit naalakkersuisui noqqaaffigai Siunnersuisooqatigiit Issittumi Siunnersuisooqatigiinni alaatsinaatsutut inissisimalernissamik qinnuteqaata tapersersoqqullugu.

Inassuteqaammut tamatumunnga Naalakkersuisut tapersersuinertik ersersippaat.

Inassuteqaat taanna tamatuma kingorna Inatsisartut upernaakkut 2016-imi ataatsimiinneranni suliarineqarpoq. Inassuteqaat Inatsisartunit akuersissutigineqarpoq.

2. Ilinniartitaaneq, kultureqarneq, ilisimatusarneq ilageeqarnerlu

2.1 Kultur.

2.1.1 Missingersuutit

Kultureqarnermut Ministerit Siunnersuisooqatigiivinut (MR-K) 2016-imi aningaasaliissutit killiliunneqarput 167,1 mio. DKK-nut. MR-K-mut killiliussaqaq taamaalilluni 2015-imisut aningaasartaqassaaq.

2.1.2 Sammisassaqrartitsinerit

Kultureqarnermut ministerit Siunnersuisooqatigiivi nunat avannarliit ukiunut 2013-2020 kulturikkut suleqatigiinnerannut siunissami anguniagassamik aalajangersaanikuupput. Siunissami anguniagassiaq tallimanik sammisaqarpoq. *Det bæredygtige Norden, Det kreative Norden, Det interkulturelle Norden, Det unge Norden og Det digitale Norden.*

Kulturimut susassaqrarfiup iluani kulturimik atuisunik nunat avannarliit illuini ilisimatusarfiinilu

siulersuisuni, kiisalu kulturikkut suleqatigiiffinni assigiinngitsuni sinniisunik toqqaasoqarnikuuvoq.

Tamatuma saniatigut ukiup ingerlanerani Kultureqarnermut Ministerit Siunnersuisooqatigiivini (MR-K) ataatsimiinnerni peqataasoqartarpoq, aammalu Kultureqarnermut atorfilittanik inuttaqartuni ataatsimiititaliami (EK-K).

Kultureqarnermut Naalakkersuisoq Nunani avannarlerni Kultureqarnermut ministerit Siunnersuisooqatigiivisa (MR-K 2/15) Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa katersuunnerannut atatillugu ataatsimiinneranni oktober 2015-imi peqataavoq, Kultureqarnermullu Naalakkersuisoq sinnerlugu Naalakkersuisoqarfik (MR-K 1/16)-mi Finlandimi maj 2016-imi ingerlanneqartumi peqataalluni. Ataatsimiinnermut tamatumunnga nangitsinertut Siulittaasuutitaqarnermi isumasioqatigiissitsineq *”Re-shaping Cultural Policies”* ingerlanneqarpoq, tassannga nalunaarut tulliullugu taaneqartoq avammut saqqummiunneqarpoq: *”Declaration by the Nordic Ministers of Culture on Promoting Diversity of Cultural Expressions and Artistic Freedom in a Digital Age”*. Tamanna *”Word Press Freedom Day”*-mut aallarniutitut atorneqarpoq 3. maj 2016, ukioq manna Helsinkimi nersornaasiinertalimmik nalliussineqarnerani aamma UNESCO-p ulluni marlunni ataatsimeersuartitsinerani 3. aamma 4. maj pisumi.

Kultureqarnermut ministerit nunat avannarliit Eqqumiitsuliorneq Kultureqarnerlu pillugit London 2017-imi ataatsimoorullugu takutitsinissap piareersaanissamut suliaqartussamik suleqatigiissitalior-simapput. Suleqatigiissitaliami tassani kalaallit aamma peqataapput, qaaqquisussat 'Southbank'-imeersut ilaatigut Kalaallit Nunaannut tikeraarsimapput, kulturikkullu sammisaqartut nunatsin-neersut taakkununga Southbank, Londonimi 2017-ip ingerlanerani aaqqissuussassanut assigiinngit-sunut siunnersuutininik nassiussisimapput.

Nuuk Nordisk 2015 aamma Norden 2040 suliniutit taakku marluk NAPA-mit 2015-imi aallartinneqarput: Norden 2014 Reykjavikimi septembarimi ingerlanneqartoq inuusuttunit 23-t allalluni workshopertitsisoqarnermi Kalaallit Nunaannit, Islandimit, Savalimmiunit Ålandimiillu peqataaffigineqarpoq. Taakku atuartinneqarput skrivepædagog/atuakkiortunit danskiusumit norge-miumillu, aamma pisimasunik tusagassiortartup sverigemeersup ulluni pingasuni workshoperneq malinnaaffigaa. Inuusuttut ilaasa oqaatsitik atorlugit allakkumallutillu oqaaseqarusuttarput, ilaalli tuluttut oqaasii atorumanerullugit. Aammattaaq ilamik nunaannik oqaasiinillu ilinniarnissamut paasinninnissamullu soqutiginnittoqarluarpoq. Allaaserisat 100-t sinnerlugit allanneqarput kikkut tamarmik atorsinnaasaannut www.medium.com/norden-2040 -mut uploaderneqarlutik.

Inuusuttut manuskriptiliaat Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini tunniunne-qarpoq Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa Reykjavikimi ataatsimiinneranni, ataatsimiinnermi inersuup silataani takutitsivimmi, tassani filmi isiginnaartinneqarpoq aammalu mappersagaq inuusuttut Norden 2040 pillugu aallagaasa ilaasa toqqarneqartunik imalik agguanneqarluni. Ingerlataq NAPA-p saniatigut Vestnordisk Hovedstadsfond, Nordisk Kulturfond aamma Nordbukimit taperneqarpoq.

Nuuk Nordisk Kulturfestival 2015 tassaavoq kulturit assigiinngitsut tunngavigalugit nunat avannarliit festivaleqartitsinerat nunani avannarlerni eqqumiitsuliortunit 100-t sinnerlugit peqataaffigineqartoq, aaqqissuussinerit 50-it sinnerlugit ingerlanneqarput aammalu isiginnaartitsiviit 15-it Nuummi pillutik. Festivali siullermeerutaalluni allamillu asseqarani aaqqissuunneqarsimavoq naleqassutsit, soorlu assigiinngiiaassuseq, ataatsimoornerneq, co-creation aamma nunat avannarliit ataatsimoorullugu assigiinngiiaassusikkut kultureqarnerat

tunngavigalugit. Festivali assorsuaq iluatsippoq, tamassuma Nuummi kultureqarnermik sammininneq innuttaalu uummarsarpai, isiginnaartitsivinni ilisimaneqartuni aammalu utoqqaat illuanni aammalu Inuk Hostelimi pilluni. Festivali ineriartortinneqarsimavoq kingumut pisartussanngorlugu, innuttaasut kulturimillu ingerla-tallit piumassappata. Annertuumik piumassuseqartoqarpoq nutaamik 2017-imi festivalertitsinissamut isiginnaartitsivinnit amerlanerusunit peqataaffigineqartussamik, aamma eqqumiitsuliortunit Nunat avannarlerneersunit tamanit. Pilersaarusiortuni sulineq aallartereerpoq.

Nunat Avannarliit Piorsarsimassutsikkut Kalaallit Nunanni Attaveqaataat (NAPA) aqutigalugu, 2015-imi aamma nunat avannarliit kultureqarnermi suliniutinut tapiissuteqartoqarsimavoq. Tapiissutit 3 mio. DKK-nik annertussuseqarput, taakku angalanernut, suliniutinut tapiissutitut imaluunniit tikeraartitsilluni isiginnaartitsinernut/suleqatigiinnermut tapiissutitut tunniunneqarput.

2.2 Ilinniartitaaneq Ilisimatusarnerlu

2.2.1 Missiliussatut sinaakkusiussat

MR-U-mut 2016-imi 222,9 mio. DKK sinaakkusiunneqarput. Sinaakkutigineqartut 2015-imut sanilliullugu 2,3 procentinik annikillineqarpoq.

2.2.2 Sammisaqartitsineq

MR-U 2015-imi ataasiarluni ataatsimiippoq. Ataatsimiinnermi ministerit oqaluuseraat 1) Innuttaasut nuttarnerat, 2) Perorsaasutut ilinniartitsisutullu inuussutissarsiuteqarneq, 3) Ilinniartitaaneq aammalu ingasattajaalernissamut akiuiniarneq aamma 4) Arnat ilisimatusarnermi peqataanerat. Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq ataatsimiinnermi peqataavoq.

EK-U-p tamatuma kingorna sammisaqarluni oqallinnerit malitseqartillugit oqaluuseraat. Innuttaasut nuttarnerat pillugu samminilluni oqallinneq danskit siulittaasoqartitsineranni suliniummi *"Viden, der gør børn og unge dygtige og livsduelige"* tunngavigalugu malitseqartinneqassaaq. Perorsaasutut ilinniartitsisutullu inuussutissarsiuteqarneq pillugu samminilluni oqallinneq malitseqartinneqassaaq perorsaasutut ilinniartitsisutullu ilinniarneq, inuussutissarsiuteqarneq pikkorissaasarnerrillu pillugit suleqatigiissitaliaagallartut ataani tamannalu siulittaasuutitaqarnermut atasumik suliniummiilluni. Ilinniartitaaneq aammalu ingasattajaalernissamut akiuiniarneq pillugit sammininnerit malitseqartinneqassapput danskit ingerlatassamut siunnersuutaat *"Forebyggelse og bekæmpelse af antiradikalisering i uddannelsessystemet"* tunngavigalugu. Arnat ilisimatusarnermi peqataanerat pillugu sammininnerit malitseqartinneqassapput NordForsk-p ingerlataa *Gender in the Nordic Research and Innovation Area* tunngavigalugu.

2.2.3 Suleqatigiissut nutaaq Nordplus

Nordplus-imi ingerlataq 2017-imit nutarterneqalissaaq. Tamatumunnga tunngaviussaaq maanna atuuttup sulianik ingerlaqataqarfiup nalilersorneqarneratigut. Ingerlataqarfiup nutaassap aalajangersarneqarneranut atatillugu nunat namminersorlutik aqunneqartut, Kalaallit Nunaata suliniuteqarneratigut Nordplusimut programkomitéamut tamakkiilluni ilaasortaalernissamut qinnuteqarput. Programmimi pineqartumi maanna atuuttoq malillugu nunat namminersorlutik aqunneqartut taamaallaat alaatsinaattutut peqataasarput.

Suliarisaq EK-U-p 2015-imi kingullermik ataatsimiinnerani suliarineqarpoq, tamatuma kingorna EK-U-p 2016-imi ataatsimiinnerini arlalinni aammalu MR-U-p april 2016-imi ataatsimiinnerani. Qinnuteqaatip qanoq ilillugu suliarinissaa nalornissutaasimavoq. Nunat namminersorlutik oqartussaaffeqartumiittut tamatumunnga atatillugu tunngavilersuutigisimavaat, qinnuteqaat annertuliuutiginaq akuerineqartariaqartoq, tassami tamanna nunat avannarliit suleqatigiiffigisaattut ilaangimmat imaluunniit suliffeqarfiunani, kisiannili sulianik ingerlataqarfiulluni nunat avannarliit suleqatigiiffigisaannut suliffeqarfigisaannullu tamakkiisumik ilaasortaanissamut qinnuteqarnissamut maleruagassianut ilaangitsoq. MR-U-p april 2016-imi ataatsimiinnerani aalajangerneqarpoq, suliaq naammassillugu MR-U-mit aalajangerneqartariaqartoq, soorlu tamanna akuersaartutut isigisariaqartoq, maleruagassiat taakku taaneqartut atorneqassanngitsut, tassami taama pisoqassappat naatsorsuutigisariaqarmat, suliaq MR-SAM-imut aamma akuerisassanngorlugu saqqummiuttariaqassammat. MR-U-p EK-U qinnuigaa suliaq suliareqqissagaat, isumageqqullugulu nunat baltiskiusut oqaaseqaateqartinneqassasut, tassami taaneqartut sulianik ingerlataqarfimmut aamma ilaammata.

EK-U-p juni 2016-imi ataatsimiinnerani paasineqarpoq, Norge tamakkiisumik ilaasortaanissamut qinnuteqaammik akuersisinnaanani aammalu Sverigep suli qanoq inissisimanini aalajangersimanagu. Norgep tunngavilersuinerminut innersuussutigaa, nunat namminersorlutik oqartussaaffigineqartut nunat avannarliit suleqatigiinnerani akileeqataaneq ajormata, aammalu akuersaernerup komitémi oqimaaqatigiinneq innarlissammagu. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa generealsekretæriata qinnuteqaatip akuersaarnissaa innersuussutigaa, tamanna Finlandip, Danmarkip aamma Islandip kiisalu nunat namminersorlutik oqartussaasut akuersarpaat. Suliaq MR-U-p 2016-imi katersuunnissamut atatillugu ataatsimiinniissaani aalajangiiffigineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Nunat baltiskiusut aamma qinnuteqaatip akuerineqarnissaanut tapersersuillutik nalunaarsimapput.

2.2.4 Nordic Master

EK-U-p Nordic Masterimut ingerlatassap sinaakkutissai aalajangersarpai. Kalaallit Nunaata Savalimmiullu kissaatigalugu oqaatigaat, aqutsisorisap allaffeqarfiullu ingerlatami peqataasunit tamanit minnerpaamik 30 ECTS pointit pillugit piumasaaqammut misilittakkat tunngavigalugit suliaqaqqissasut. Matumani aalajangerneqarpoq malittarisassani tunngavigineqartut kingusinnerusukkut allanngortinneqarsinnaasut, ilisimatusarfinnut mikisunut aamma qaffasinnerusumik ilinniartinnut allanut ajornartorsiutinik kinguneqartitsissappata.

EK-U-p Nuummi september 2015-imi ataatsimiinnerani Issittoq sammillugu Nordic Master ingerlatassaliorsinnaaneq pillugu pilersaarut oqaluserineqarpoq. Kalaallit Nunaat aammalu EK-U tamarmik siunnersuummut tapersersuinerit oqaatigaat kisiannili paasinarsisillugu pingaaruteqartoq, ingerlatassaq tunngavilerneqartariaqartoq atitussuseq immikkullu piginnaasaqarneq malillugit. EK-U-p Ministerit siunnersuisooqatigiivisa allattoqarfiat suliassippaa suliaq nangillugu ingerlateqqissagaa, matumunnga ilanngullugu aningaasalersornissaa pillugu.

Qaffasissumik ilinniarnermut akuerineqartarnissaq pillugu isumaqatigiissut, EK-U aalajangerpaa qaffasissumik ilinniarneq pillugu isumaqatigiissut ukiunik pingasunik sivitsorneqassasooq. Tamatumunnga atatillugu isumaqatigiissummik nalilersuinissaq aalajangerneqarpoq.

2.2.5 Inersimasut Ilinniartarnerat pillugu attaveqaqatigiiffik

Kalaallit Nunaat ukiuni kingulliunerusuni *Netværk for voksnes Læring (NVL)*-imi assigiinngitsutigut suliniuteqarnerni suleqataalluni peqataasimavoq. NVL-p iluani angusaqarluartumik suleqatigiinnermut pequtaarpiarpoq kalaallit aqutsisutut ataqatigiissaarisuutitap piginnaaneqarluarnera pimoorussilluarneralu, matumunnga ilanngullugu susassaqaqarfimmi Kalaallit Nunaata aqutsisoqatigiinni suleqatigiissitalianilu peqataasarnera.

Kalaallit Nunaata NVL-mut attavigineqartartussaqaq nutaaq toqqarpaa. Attavigineqartartussaqaq Center for National Vejledningimi atorfeqarpoq. Matumani siunertarineqarpoq suliffeqaqarfimmut akisussaaffiliineq susassaqaqarfimmi suliniutaasut suliffeqaqarfiup sammisassiissutaanut ataqatigiissarneqarnissaat qulakkeerniarlugu.

2.2.6 Sammisqaqartitsinerit allat

Kalaallit Nunaat 2015-ip ingerlanerani nunat avannarliit suleqatigiissitaliagallagaanni assigiinngitsuni peqataasimavoq. Matumani ilaatigut pineqarput atugarissaarnermut attuumassuteqartunut akisussaaffeqalersitsisumik ilinniarnert pillugit suleqatigiissitaliaq, perorsaasutut ilinniartitsitullu akisussaaffeqalersitsisumik ilinniarnernut ilinniaqqinneranullu suleqatigiissitaliaq, oqaasilerinermi suleqatigiissitaliaq, qaffasissumik ilinniagaqarnermi pitsaassuseq pillugu suleqatigiissitaliaq, aammalu ilisimatusarnermi suleqatigiissitaliaq.

Danmarkip siulittaasuutitaqarnerani ingerlatassatut pilersaarutit piareersarnerinut piviusunngortinnerinullu Kalaallit Nunaat suleqataalluni peqataavoq. Tamatumunnga atatillugu EK-U-mi ataatsimiinnerit ilaat Nuummi september 2015-imi ingerlanneqarpoq. Ataatsimiinnermut atatillugu takuniaasitsinerit assigiinngitsut aqqissuunneqarput, nunani avannarlerni suleqatit Kalaallit Nunaanni ilinniarnermi ilisimatusarnermilu pissutsit pillugit namminneq takusaminnik ilisimasaqalernissaat siunertarlugu.

Suleqatigiiffiit qulaani ersarissarneqartut saniatigut Kalaallit Nunaat atorfilittatigut, suliffeqaqarfisigut aammalu nuuttartarneq pillugu ingerlatami Nordplusimilu inuit ataasiakkaat peqataaffiini peqataavoq.

Ataavartumik suleqatigiinnermi Kalaallit Nunaat ilinniartitaaneq aamma ilisimatusarneq pillugit susassaqaqarfinni siulersuisuni, suleqatigiissitaliani suleqatigiissitaliaagallartunilu suli suleqataalluarluni peqataavoq.

3. Aalisarneq, Piniarneq Nunalerinerlu

3.1 Aalisarnermut, Imaani uumasuseqaqarnermut, Nunalerinermut, Inuussutissalerinermut Orpippassualerinerimullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-FJSL)

Naalakkersuisoq Nikolaj Jeremiassen ministerit MR-FJLS-mi ataatsimiinneranni Turkumi, Finlandimi ulloq 29. juni 2016-imi peqataavoq.

Ataatsimiinnermi pingaarnertut sammineqarput uumassusilinnit tunngaveqarluni aningaasaqarneq aammalu nunat avannarliit aqqeeriaasii atorlugit nunarsuarmi unamminartunik Nunat avannarliit sunniinissamut periarfissaat pillugit.

Imaani uumassusillit tunngavigalugit aningaasaqarnerup ingerlaasissaa

Ministerit oqaluuseraat oqaaseqarfigalugulu finlandimiut siulittaasuutitaqarnermi pingaartillugu suliniutaat Nunat Avannarliit imartaanni uumassusilinnik tunngaveqarluni aningaasaqarneq pillugu pilersaarutut.

Naalackersuisup imaani uumassusilinnik tunngaveqarluni aningaasaqarnerup ineriartortinnissaanut Nunat Avannarliit pilersaarummik pilersitsiniarlutik suliaqarnerat tapersorsorpaa. Taassuma erseqqissarpaa ineriartornermut nutaaliorneq pingaaruteqarluni sakkussaasoq, ingammik nunamut Kalaallit Nunaattut ittumut, tassani attaveqaatitigut, isumalluutitigut aamma pisinnaasatigut amigaateqarneq imaani uumassusilinnik tunngaveqarluni aningaasaqarnerup siuarsarnissaanut annertuumik unamminaateqartitsisoq.

Nunani avannarlerni uumassusilinnit aningaasaqarneq pillugu ilisimasalinnit suleqatigiissitaliaq

Nunat avannarliit uumassusilinnik tunngaveqarluni aningaasaqarnerup anguniagassiaat pillugu Nunani avannarlerni ilisimasallit sulinerisa siumut ingerlanera pillugu generalsekretæri ilisimatitsivoq. Ilisimasallit nunani avannarlerni uumassusillit tunngavigalugit aningaasarnermut anguniagassiaat pillugu sulinerannut salliutitaasinnaasut pillugit ministerit siunnersuutinik tunniussaqrput.

Naalackersuisup ilisimatitsissutigaa, Kalaallit Nunaat Nunat avannarliit uumassusilinnik tunngaveqarluni aningaasaqarneq pillugu piginnaanillit sulineranni peqataammat aammalu Kalaallit Nunaat uumassusillit tunngavigalugit aningaasaqarnermut anguniagassiamik peqanngitsut, kisiannili Nunat Avannarliit Killiit uumassusilinnik tunngaveqarluni aningaasaqarneq pillugu ilisimasallit sulineranni peqataanera, tassani eqqarsaataavoq Nunat Avannarliit Killiit ataatsimoorlutik nunat avannarliit uumassusilinnik tunngaveqarluni aningaasaqarneq pillugu ilisimasalinnut tunniussaqrartarnissaat taamaalillunilu Nunat Avannarliit Killiit salliutitaat pillugit ersarissumik nipimik tunuliaqutaqalissalluni.

Naalackersuisup siunnersuutigaa nunat avannarliit anguniagassiaanni isiginiarneqartariaqartoq imaanit inuussutissatigut qularnaatsumik pilersuisinnaaneq nunarsuarmi siunissami nunarsuup inuunik inuussuteqartitsiniarnermi proteinimik amigaateqalersussami. Imaani isumalluutinik pitsaanerusumik atuinissamat suli annertunerusumik periarfissaqarpoq, tamannaavorlu Nunat Avannarliit Killiit tunniussaqrarfigisinnasaat: Imartarujussuit, imaani isumalluutit amerlasuut aammalu nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni aqutsineq.

Naalackersuisup aammattaaq siunnersuutigaa, imaani isumalluutinik pitsaanerusumik atuinermut tunngatillugu nutaaliorneq ilisimasallit tullerriarinerinut tunngaviusariaqartoq. Nunani avannarlerni uumassusilinnik tunngaveqarluni aningaasaqarneq pillugu ilisimasallit imaani uumassusilinnik tunngaveqarluni aningaasaqarnerup suli annertunerusumik periarfissaanik erseqqissaappat, Nunat avannarliit nunarsuaq tamakkerlugu sunniisinnapput nunarsuup imartaasa inuussutissatigut pitsaanerusumik aallerfiusinnaanerisa qulakkeernissaa takuneqalersinnaaleqqullugu.

Suleqatigiissutissaq

Ukiuni sisamani FJLS-p 2017-2020-mut najoqqutassatut siunnersuut nutaaq ministerit oqaluuseraat. Suleqatigiissutigalugu najoqqutassap aallaavigaa Naalagaaffiit Peqatigiit Nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni Ineriartortitsinissamat anguniagaat (Sustainable Development Goals - SDG). SDG

toqqavigalugu iliuuseqarnikkut FJLS-mi susassa qarfik nunarsuarmi tamarmi unamminarnerpaanut amerlasuunut tunniussa qarpoq – silap pissusiata allanngorarneraniit bakterianut napparsimalersitsisartut nakorsaatinut akiuussinnaanngorsimasunit inuusaatsikkut tunngaveqartumik nappaatit amerliartornerinut.

Naalackersuisup suleqatigiissutissatut najoqqutassiaq tapersorsorpaa immikkullu maluginiarlugu, najoqqutassiatigut tamatuminnga FJLS anguniagaqarpalaartumik siunnerfeqarpoq nunarsuarmi unamminartunut aaqqiissuteqarnissamut, Nunani avannarlerni ilisimasat tunngavigalugit. Tamatumani saniatigut naalackersuisup erseqqissarpaa iluarisimaarlugu imaani uumassusilinnik tunngaveqarluni aningaasaqarnermut tunngasoq kiisalu isorliuneruniittunik ineriartortitsineq aammalu One Health FJLS-ip immikkoortuata ukiuni tulliuuttuni sisamani suliaasaani salliutinneqartuni takuneqarsinnaasoq.

Naalackersuisup ilisimatitsinera

Naalackersuisup nunani avannarlerni suleqatiminik ataatsimeeqateqarnermini ilisimatitsissutigaa Kalaallit Nunaanni naalackersuinikkut pisut pillugit. Taassuma pingaartinnerarpaa uumasunut nakorsa qarfik Inuussutissalerinermilu oqartussaaffimmi VFMG-mi sulineq, kiisalu aalisarneq pillugu inatsisip nutarsarlugu suliarineqarnera.

Naalackersuisup oqaluttuaraa ukiuni tulliuuttuni Kalaallit Nunaanni uumasunut nakorsa qarneq aamma inuussutissalerinermi oqartussaaffik nukittorsarniarlugu suli annertunerusunik atugassanik tunniussisoqassasoq, inuussutissat napparsimalersitsinninnissaat siunertarlugu pisussaaffimminnik naamassinnissinnaaleqqullugit, uumasut nappaataannik pinaveersimatitsinermut, uumasut akornanni nappaalalernissaq pinaveersimatinniarlugu uumasut nakorsa qarfitsigut upalungaarteqarnissaq uumasut atugarissaarnissaat qulakkeerniarlugu.

Suliniutit ilaat, uumasut atugarissaarnerinik suliniutinik ilumoortumik kivitsisussaq tassaavoq kalaallit qimmiinik tamanik akiuussutissiilluni kapuunissamik suliaasaq annertoq. Naalackersuisup oqaluttuaraa pilersaarutaasoq, inatsisit malillugit pisussaaffiliisoq eqqortumik qimmit nappaataannut parvovirusimullu kapuunissaq, maannamut perlerornermut akiuussutissiisarneq atuutereersoq saniatigut pisussa.

Nunatsinni uumasunik nakorsa qarneq aammalu inuussutissalerineq pillugu inatsiseqarneq ullumikut danskit aqutsinermut oqartussaaffiata ataaniippoq. Ukiuni amerlasuuni naalackersuinikkut kissaatigineqarsimavoq, Kalaallit Nunaata anguniagaqartumik sulissutigissagaa uumasut nakorsa qarnermi inatsisiliorneq tamakkerlugu kalaallinit oqartussaaffigilerneqarnissaa. Naalackersuisup ilisimatitsissutigaa suliaq tamanna aallartinneqarsimasoq, aammalu nunatsinni uumasunut nakorsa qarnermi inuussutissalerinermilu oqartussat kitaani kangianilu suleqatiminnik ilisimasanik misilittakkanillu paarlaasseqatigiittarnermi maanna peqataalernikummata, ingerlariaqqinnissamut pisariaqartunik suliamut ilisimasanik pissarsinissaq siunertarlugu.

Naalackersuisup ilisimatitsissutigaa aalisarnermi inatsisit nutarterneqarneri, kiisalu isumalluutinik atuinermi akitsuusiisarneq pillugu inatsisip nutarterneqarnera pillugu.

Matumani anguniarneqarpoq aalisakkatigut isumalluutinik atuinermi inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut annertunerusunik iluanaarteqarnissaq, aammalu pitsaasunik piffissamilu sivisuumi aalisarnikkut politikkeqarnerup oqimaatigiittoqarlernissaq. Piffissami sivisuumi aalaakkaasunik

sinaakkutitigut atugassaqartitsineq aalisarnermik ingerlatsisut aningaasaleerusulernissaanut pingaaruteqarluinnarpoq.

Suleqatigiissitaliortoqarnikuvoq, tassani aqutsisoqarfik aammalu aalisarnermik inuussutissarsiu-teqartut sinniisuutitaat peqataapput. Suleqatigiissitaliaq ilaatigut siunnersuusiortussaavoq assigiinnigitsunik aalisarsinnaanerup annertusarnissaa pillugu, pisassiissutitut nioqqutigine-qarsinnaasut ilusilernissaat pillugu matumunnga ilanngullugu piginnittuusinnaanermut killilersuutit, pilersitsiniaanerit misiliummik aalisarnermik annertusaanermik kinguneqartussat, aalisarnermi annertunerusumik nutaanngorsaanaissap annertusarnissaanut siunnersuutit, kiisalu aalisarnermi nunat allamiut piginnittuusinnaanerisa killilersornissaat pillugu.

Kissaatigineqarpoq aalisakkat takkuttut nutaat aalisarneqalernissaat, isumalluutitik atuineri akitsuutip qaffannissaa, suliffissaqartitsinerulernissaq, aammalu maannamut isumalluutit tunngavigalugit tunisassiat naleqarnerulerulernissaat qulakkeerneqassasoq.

Naalackersuisup erseqqissarpaa nunatta aalisakkanik isumalluutai inuiaqatigiit pigisarimmatigit, aammalu nalinginnaasumik tunngavioq allanngortinnagu ingerlatiinnarneqartariaqartoq, tassa aalisakkat assigiingitsut tamarmik piffissap ingerlanerani isumalluutinit iluanaarutit akitsuuteqarnerannut ilanngunneqassasut. Naalackersuisut taamaalillutik aalisakkat ilaannut ullumikkut akitsuuserneqarneq ajortunut isumalluutinit iluanaarutitik akitsuusiisarnissamut siunnersuut saqqummiuppaat.

Aalisarnermi, nunalerineri, inuussutissalerineri orpippassualerinerullu iluani (FJLS) Finlandimiut siulittaasuutitaqarneranni najoqqutassiami immikkut soqutigalugu sammeneqarpoq, imaani uumassusilitsigut aningaasaqarneq, aammalu immikkut suliniut imaani uumassusilitsigut aningaasaqarnerup ineriartortinneqarnissaata ingerlaasissaata suliarineranut tunngasoq.

3.2 Aalisarneq

2015-imi aalisarneq pillugu suleqatigiinnermi immikkut isiginiarneqarpoq imaani uumassusilinnit tunngaveqartumik aningaasaqarneq, islandiumiut savalimmiormiullu siulittaasuuteqarnermi najoqqutarineqartunut nangitsinertut.

Imaani uumassusillit tunngavigalugit aningaasaqarneq nassuiarneqartarpoq imaani uumassusilinnik atuisinnaanertut, tamanna ilisimatusarneq aammalu nutaanngorsaaneq aqutigalugit uumassusilinnik pitsaanerusumik atuinermik kinguneqartarpoq, taamaalillunilu aningaasaqarnerup ineriartornissaanik periarfissiisarluni, nungusaataangitsumik tunngaveqarneq tunulliutinngikkaluarlugu.

Finlandimiut siulittaasuutitaqarneranni aalisarnerup iluani salliutinneqarpoq imaani uumassusilinnik tunngaveqartumik aningaasaqarnerup ingerlaasissaanik suliaqarnissaq. Suliniut ingerlassaaq 2016-2018-imi. Februar aamma april 2016-imi workshopernerit marluk ingerlanneqarput, tassani AG-Fisk aamma EK-Fisk-mi ilaasortat aammalu qaaqusat suliarimmassuk isumaliuutip oqaasertalenera, qanoq paasisariaqarnera, pingaarnertut anguniagassat, sammisat aammalu suliniutip ukiuni pingasuni ingerlasussap iluaniittussat. APNN suliami tassani peqataavoq, tamanna MR-FJLS-p 29. juni 2016 Turkumi ministerit ataatsimiinneranni saqqummiunneqarpoq.

3.2.1 Narsarsuarmi aalisarnermi politikki pillugu ataatsimeersuarneq

Narsarsuarmi 31. august 2016 Nunat Avannarliit Killiit aalisarnikkut politikki pillugu ataatsimeersuarneq ingerlanneqarpoq. Ataatsimeersuarnissamat AG-Fisk aamma NORA-mit aningaasaliissutit pissarsiarineqarput. Ataatsimeersuarneq aaqquissuunneqarpoq Kommune Kujalliup, NORA-p aamma APNN suleqatigiinnerisigut. Ataatsimeersuarnerup erseqqissarpaa oqaluuseralugulu piffissami kingullermi Nunani Avannarlerni Killerni aalisarnikkut politikki politikikkut aamma inuussutissarsiornermit sammisalinnit isigalugu. Sammisassat ilaatigut makkuupput: Malunnaatilimmik atugassarititaasunik nammineernerulersitsineq; Pisinnaatitaaneq tunngavigalugu aalisarneq; Aalisarnerni ingerlatsinikkut aningaaqarnerup malunnaatilimmik pitsannorsarnissaa; Oqartussaasut aalisarnissamat pisinnaatitaaffinnik soqutiginninnerat; Inuiaqatigiit isumalluutinit pisunit isertitaqartariaqarput; Najugaqarfimmi tunisassianik naleqarnerulersitsisarnerup annertusarnissaa.

Ataatsimeersuarneq qaaquusinikkut ingerlanneqartumi 50 miss. peqataapput. Naalakkersuisoq Nikolaj Jeremiassen ataatsimeersuarnermi qaaquussuuvoq, Borgmester Jørgen Wæver Johansen peqatigalugu. Islandimiut savalimmiormiullu aalisarnermi ministerii ataatsimeersuarnermi aamma peqataapput.

3.2.2 Aalisarnermi isumalluutinit iluanaarutit pillugit workshoper

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfiup Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik suleqatigalugu 2016-imi nunani avannarlerni killerni aalisarnermit akitsuutit pillugit workshopertitseqqinnissamat aningaasaliiffigineqarput. Workshopertitsineq Reykjavíkimi 18.-19. oktober 2016 ingerlanneqassasoq pilersaarutigineqarpoq Kalaallit Nunaannit, Islandimit, Savalimmiunit Norgemillu aggersunit atorfilinnit, kiisalu immikkut ilisimasalinnit Danmarkimit Islandimillu aggersunit peqataaffigineqassalluni. Tamatumunnga tunuliaqutaavoq isumalluutinit iluanaarutinit akitsuusiisarneq pillugu oqallinneq suli ingerlanneqarmat, immikkullu Kalaallit Nunaanni, Islandimi, Norgemi Canadamilu sakkortulluni. Workshopernissami pingaartillugu immikkut soqutigalugu sammineqassaaq ukiuni kingullerni ineriartorneq, kiisalu qanoq iliorluni aalisarnermit akitsuutit nunani avannarlerni aalajangersarneqartarnersut aammalu akiliisitsiniaanermi suleriaatsip qanoq ingerlanneqartarnera.

3.2.3 Sukisaarsaatigalugu aalisarneq

Nunani avannarlerni sukisaarsaatigalugu aalisartarnerup ineriartortinnissaa aquunneqarnissaalu pillugit pingasoriarluni workshopertitsinissani pingajussaanik ingerlatsinissamat siunertalimmik pilersaarusiornermi Kalaallit Nunaat peqataavoq. Workshoper 2016-imi ukialernerani Sverigemi ingerlanneqassaaq, aammalu immikkut soqutigalugu sammineqassalluni sukisaarsaatigalugu aalisarnermi ilisimatusarneq pillugu Nunat avannarliit Sullissivissannik pilersaarusiorneq. ISIIN pilersaarusiornermi peqataavoq.

3.2.4 Pingaarnertut suliniut – Immap naqqa

Kalaallit Nunaata danskit siulittaasuutitaqarneranni aallarnerneqartumi ukiuni pingasuni ingerlanneqartussami pingaarnertut suliniutit sammisami “Issittoq Tungujortoq”-mi taaguutilik “Immap naqqani uumassusillit assigiinngisitaarnerisa nalunaarsoqqissaarnissaat aammalu Issittumi Atlantikullu avannaani sunnertianeq”.

Immap naqqata nalunaarsoqqissaarnissaanut suliniut Pinngortitaleriffimmit siunnersuutigineqarsimavoq siunertarineqarporlu nunani avannarlerni ataatsimoorullugu immap naqqani uumassusillit assigiinngisitaarnerisa sunnertiassusiisalu nalunaarsoqqissaarneranut malinnaaffigineranullu nalunaarsuiffiup ineriartortinnissaanut, aammalu ilisimasalik paarlaateqatigiittarnermut toqqamma-vissamik pilersitsinissaq. Atulersitsinissami Kalaallit Nunaanni aalisarnermik misissuinerit toqqammaviussapput.

Suliniut Pinngortitaleriffiup (GN) iluani atortulersuutit pioreersut tunngavigalugit ingerlanneqassaaq, aammalu nunat avannarliit Norgep, Islandip, Savalimmiut Kalaallit Nunaatalu akornanni suleqatigiinneq, tamatuma saniatigut Canada, USA aamma Rusland. Nunat avannarliit ataatsimoorullugu nalunaarsuiffimmik ineriartortitsinerisa qulakkiissavaa nunat akornanni paasissutissanik assersuussisinnaaneq, aammalu imaani uumassusillit pillugit aqutsinermut assingusunik paasissutissanik peqarnissamut tunngavissiissalluni. Kalaallit Nunaanni atulersitsinissaq atornerqarsinnaavoq misilittakkatigut tunngavittut, aammalu nunani avannarlerni immikkut ilisimasallit akornanni suleqatigiinnermut piviusunngortitsinermut, aammalu nunanut allanut peqataasunut tamatuma kingorna assingusunik najoqqutassanik, aammalu aalajangersimasunik ilisimatusaatinut pilersitsinissanut atatillugu tunngavissatut atuussinnaalluni.

Issittumi Atlantikullu avannaani imaartanik sammisanik ingerlataqarnerup annertusinissaanik ilimagisat tunngavigalugit aammattaq imaani avatangiisit suli annertunerusumik tatineqassapput. Imaani uumassusillit assigiinngisitaarnerisa illersorneqarnissaat taamaattumik suli pingaarnarullissaaq aningaasarsiutigalugu sammisat annertusiartornerat ilutigalugu. Imaani angallannerup aalisarnerullu annertusinigerisigut Issittumi Atlantikullu avannaani imaartani avatangiisit qanoq malussaritsiginerisa misissornissaat pisariaqassaaq. Immap naqqani uumassusillit assigiinngisitaarneri pillugit ilisimasaq tamanna pingaaruteqarluinnassaaq siunissami aalisarnermut avatangiisinillu aqutsinissamut aammalu aningaasarsiutigalugu aalisarnermut, ilisimatuussutsikkut uppersarsaatitut atorneratigut nungusaataannigsumik tunngaveqarnerup uppersarsarnissaa siunertarlugu. Ilisimasat misilittakkallu Issittumi katersorsimasat, nunat avannarliit aammattaq immanut allanut atorsinnaavaat, taamaalilluni nunat avannarliit imartaani tamani pitsaanagerusumik ilisimasaqalernissamut tunngaviusinnaammata.

Pinngortitaleriffiup misissuilluni kilisaataani immap naqqani uumasut assigiinngisitaarneri siuaruarsimaneri il.il. misissorneqarneri pillugit nalunaarsuiffik atortuulersinneqarpoq. Nalunaarsuiffimmik ineriartortitsineq atulersitsinerlu nunat tamalaat immikkut ilisimasallit Kalallit Nunaanneersut, Norgemeersut, Islandimeersut, Savalimmiuneersut, Canadameersut, Ruslandimeersut aamma Tuluut Nunaanneersut akornanni suleqatigiinnikkut pivoq. Ingammik suleqatit Ruslandimeersut aamma Canadameersut misilittagallit peqataatinneqarneri nunani avannarlerni piginnaasanik pilersitsiniarnermut ilapittuutaapput.

November 2015-imi nunani avannarlerni tamaneersunik, Ruslandimeersunik, Canadameersunik USA-meersunillu ilisimatuunit peqataaffigineqartumik Norgep avannaaniittumi Kirkenesimi workshopertitsisoqarpoq. Tassani nunat ataasiakkaat pilersinniagaat saqqummiunneqarput, aammalu issittormiuuneq tunngavigalugu oqallisigineqarlutik, aammattaq Issittumi atugassiamik uumasut suussusersisarnissaannut ataatsimoorullugu anguniagassiamik suliaqarnissaaq aalajangersarneqarluni.

Tamanna annertuumik Pinngortitaleriffimmut iluaqutaavoq, suliniut tamanna piviusunngortinneqarsinnaalermat. Suliniut ukiut pingasut ingerlaneranni (2015-2017) 1,5 mio. DKK-nik

siulittaasuutitaqanermi aningaasanit immikkoortitanit tapiiffigineqarpoq. Suliniut tamatuma saniatigut NORA-mit taperneqarpoq. Suliniut nunalerinermut, aalisarnermut, inuussutissanut aammalu orpippassualerinerermut immikkoortortami akisussaaffik inissinneqarpoq. APNN suliniummi suliamut akisussaasuvoq.

3.2.5 NordBio

APNN NordBio Islandip pingaarnertut suliniutaani aqutsisuni sinniisuutitaqarpoq, taanna Islandip 2014-imi Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqartigiivini siulittaasuutitaqanerisa nalaanni pilersinneqarpoq. Taanna suliniutinut assigiinngitsunut aqutsisoqarfiuvoq, tassani suliniutit assigiinngitsut aammalu immikkoortortaqarfiit eqiterneqarput, taakku tamarmik isumalluutit pitsaernerusumik atuisarnerup pitsanngorsarnissaa, aammalu eqqartakkatta minnerpaatinnissaat anguniagaraat.

APNN-ip maanna suliniutini Nordbio-p ataaniittuni toqqaannartumik peqataaffigisai makkuupput:

- “*Innovation in the Nordic bioeconomy*” – Tunisassianik ineriartortitsineq, imminut atasinnaasumik nerisassanik tunisassiorneq aammalu uumassusilinnit pisumik tunisassiornerup annertusarnissaa,
- “*Arctic Bioeconomy II – bioteknologi*”, Issittumi uumassusilinnit pisumik aningaasaqarneq II – bioteknologi,
- “Eqqakkat uumassusilinnit pisut nutaanngorsaanermi atorneri”,
- “Nunani avannarlerni uumassusilinnit pisumik aningaasaqarneq pillugu immikkut ilisimasallit suleqatigiissinneqarneri”,
- “Nunani avannarlerni killerni uumassusilinnit pisumik aningaasaqarneq pillugu immikkut ilisimasallit suleqatigiissinneqarneri.”

APNN maj 2015-imi MATIS-imi suliamik aqutsisunit tikeraarneqarpoq, tassani suleqatigineqar-sinnaasunik ataatsimeeqateqarnerit ingerlanneqarput. Kalaallit Nunaanni uumassusilinnit pisumik aningaasaqarneq pillugu attaveqarfik taamaalilluni nakussatsinneqarpoq aammalu Naalakker-suisoqarfiit, kommunit inuussutissarsiutillu akulerussuullugit suleqatigiinneq pilersinneqarluni. Nordbiomi aqutsisunit pilersaarusiernerup ingerlanerani ilanngussiffigineqartumi uumassusilinnit aningaasaqarneq pillugu ataatsimeersuarnermik oktober 2016-imi Reykjavikimi naggaserneqassaaq, APNN aamma peqataassaaq. Ataatsimeersuarneq eqqarsaataavoq oqalliffittut ingerlanneqassasoq, tassani inerniliinerit angusallu islandimiut siulittaasuutitaqaneranni naammassisatut takuneqarsinnaasut saqqummiunneqarsinnaapput.

Nunat avannarliit Uumassusilinnit aningaasaqarneq pillugu Ilisimasallit

Nordisk Bioøkonomi Panel (NBP) tassaavoq suleqatigiinnermut ministerit (MR-SAM) pilersitaat nunat avannarliit uumassusillit tunngavigalugit aningaasaqarnerup ineriartortinnissaa pillugu pisortagoortumik politikikkut aammalu pingaarutilimmik suliaqarfiusoq. NBP-p pilersinneqarnissa islandimiut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini 2014-imi siulittaasuutitaqaneranni suliniutaanikuvoq aningaasalersorneqarlunilu siulittaasuutitaqarnermi suliniummit NordBiomit. Ilisimasalinnit suleqatigiissitaliaq ilaatigut politikkeqarnermut, anguniagassiaqarnermut, ilisimatusarnermut nutaaliornermullu siunnersuisartutut inissisimassaaq.

NBP-mik siunertaavoq nunani avannarlerni uumassulinnit aningaasaqarnermut imminut atasinnaasumik ikaarsaarnermut ilanngusseqataanissaq, kiisalu nutaaliorneq ineriartortissallugu. Tamatumunnga ilanngullugu nunat avannarliit ilippanaataasa atornissaat nunarsuarmi siuttunngornissaannut nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni tunisassiornermut aammalu uumasutigit isumalluutitik iluaquteqarnermi siunertarissallugu unammilersinnaanerup pitsanngorsarnissaa aammalu imminut atasinnaassuseqarnerup pitsaanerulernissaa.

NBP siullermeertumik marts 2016-imi ataatsimiippoq. Suleqatigiissitaliap siullertut pingaarnertut suliassaraa "pitsaanerpaamik suleriaasiusartut" pillugit mappersagassamut ilanngussassanik ullumikkut pisunik aalangersimasunik misissugassanik toqqaanissaq. Mappersagassaq pingaartillugu salliutinneqarpoq, tassami eqqarsaataammaat, nunat avannarliit nutaamik uumassulinnit tunngaveqarluni aningaasaqarnerannik anguniagassiaat pitsaanerpaamik ineriartortinneqarsinnaalissammaat, pitsaanerpaamik suleriaasiusartut pioreersut suuneri erseqqissumik takuneqarsinnaalerpat. Pitsaanerpaamik suleriaasiusartunik toqqaanerup anguniagassiap susassaqrarfiit suut imarinerai paasinarsisissavaa. Toqqaaniarnermi isertuaatsuuneq, isorinnittuuneq aammalu kinaassusersiunngitsuuneq qulakkeerniarlugu allaffeqarfiup isummersuisoqarfik "*Mandag Morgen*" aamma "*Sustainia*" suleqatiginiarpai. "*Mandag Morgen*"-ip allaffeqarfimmit ilisimasalinnillu suleqatigiissiami ilaasortanit tunniunneqartut tunngavigalugit "*Bedste Nordiske Bioøkonomi Praksis*"-mut ilusissaq ineriartortissavaa, tamatuma sammisanik sanilliusisinnaaneq pisinnaangortissinnaalissavaa.

NBP-p uumassulinnik tunngaveqarluni aningaasaqarneq pillugu nunat avannarliit anguniagassaat sularissavaa, tamassuma nunani avannarlerni uumassulinnik tunngaveqarluni aningaasaqarnerup tungaanut imminut atasinnaasumik ikaarsaarnissamut ilanngussaqaassaaq. Anguniagassiap aammattaaq siunertaraa nunat tamalaat/europamiut uumassulinnit aningaasaqarneq pillugu oqallinnerat sunnerniassallugu aammalu Nunat avannarliit imminut atasinnaasumik aammalu atueqqittarneq tunngavigalugu aningaasaqarnerup iluanit nunarsuarmi siuttutut inissinnissaanut tapertaassalluni.

Nunani Avannarlerni Killerni uumassulinnit aningaasaqarneq pillugu ilisimasalinnit suleqatigiissitaliaq

2014-imi suliniummi "*Arctic Bioeconomy I*"-mi inassuteqaatit ilagaat Nunat Avannarliit Killiit uumassulinnit aningaasaqarneq pillugu ilisimasalinnit inuttalimmik suleqatigiissitaliortoqarnissaat. Nunat avannarliit kaammattorneqarsimapput nunaminni uumassulinnit aningaasaqarneq pillugu ilisimasalinnik inuttalinnik suleqatigiissitalioqqullugit "Nunat avannarliit Uumassulinnit aningaasaqarneq pillugit ilisimasalinnut" tunioraasartussanik. Nunat Avannarliit Killiit ilisimasalinnik peqarnissamut eqqarsaataavoq, sapinngisamik pitsaanerpaamik nunarsuup immikkoortortaani pisinnaassutsit ilisimasallu kattussinnaaneri, taamaalillunilu ataatsimoorlutik Nunat avannarliit Uumassulinnit aningaasaqarneq pillugu ilisimasalinnut tunioraasassallutik, taamaalilluni ataatsimoorullugu soqutigisat sakkortunerusumik oqaluuserineqartussanut ilanngunneqarniassammata.

Juni 2016 tikillugu sisamariarluni Nunat Avannarliit Killiit ilisimasaqartuini ataatsimiittoqarsimavoq, ilaat skype aqutigalugu. Nittartakkamik pilersitsisoqarnikuuvoq: www.wnbioeconomy.com

Ilisimasallit sulineranni Nunat Avannarliit Killiit uumassusilinnit aningaasaqarnermut atugassamik siunertarisamut allagaliornissamut siunnerfigineqarpoq. Ilisimasallinnit suleqatigiissitaliap pilersaarutigaa tamanut sammititamik august 2016-imi workshopertitsiniarluni Narsarsuarmi aamma inuussutissarsiutinut sammititamik workshopertitsinissaq pilersaarusiorneqarpoq ukiaq 2016-imi Islandimi ingerlanneqartussa.

Henrik Leth (Grønlands Erhverv) aamma Lisbeth Schöneman-Paul (Royal Greenland) Kalaallit Nunaata nunat avannarliit uumassusilinnit aningaasaqarnek pillugu ilisimasalinni aammalu Nunat Avannarliit Killiit uumassusilinnit aningaasaqarnek pillugu ilisimasalinni sinniisuutitara.

3.2.6 NordGen

NordGen - *Nordisk Genresourcecenter Center* – tassaavoq nunani avannarlerni naasunik, uumasuutunik orpippassuarnillu piujuartitsinissamik nungusaataannngitsumillu tunngaveqarluni atuinissamut suliffeqarfiusoq. Uumassusillit sananeqaataasigut kingornuttagaasumik isumalluutunik (inuussutissat nunalerinerlu) piujuartitsinissaq nunani avannarlerni ukiut 30-t sinnerlugit atuussimavoq. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivinit NordGen aningaasalersorneqarpoq. NordGenip tunngaviummik peqataaffigalugu suliasaraa inuussutissanit nunalerinermilu attuumassuteqarsinnaasut isumalluutit uumassusilinnit sananeqaataasut kingornuttakkat amerlasuunit assigiinngisitaartut qulakkiissallugit. Tamanna pissaaq atuinikkut, piujuartitsinikkut aammalu imminut atasinnaasumik iluaquteqarnikkut, ilungersuutigalugu uppersaasiornikkut paasissutissiinikkullu aammalu nunat tamalaat isumaqatigiissutaasa atonerisigut. Sulineq tamanna akisuujuvoq, tamanna pequtaavoq nunat avannarliit toqqaanerannut ataatsimoorlutik aaqqiinarnissamut. NordGenip nalinginnaasumik anguniagaraa nunani avannarlerni uumasuutinit, naasunit orpippassuarnillu kingornuttakkatut isumalluutit qulakkeerpeqarnissaat kiisalu qulakkiissallugut imminut atasinnaasumik tamakkuninnga atuinissaq.

Kalaallit Nunaat siornatigut NordGenip siulersuisuini ilaasortaataitaqarnikuunngilaq. Naalakkersuisunit pingaartillugu salliutinneqarpoq, Kalaallit Nunaat namminersorluni ingerlanneqartut nunat avannarliit suliffeqarfiini sinniisuutitaqarnissaa, tamakku suliatigut soqutiginaateqaraangata, nunat avannarliit naligalugit.

2015-imi APNN-p taamaattumik NordGen aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa allatseqarfiannut qinnuteqaat nassiuppaa, siulersuisuini ilaasortaataitaqalernissaq anguniarlugu. 2015-imi Kenneth Høegh, Kommune Kujallermi Aningaasaqarnermut pisortaq akuerineqarpoq Kalaallit Nunaata NordGenimi sinniisuutitassaatur, aammalu taamaalilluni kingornuttakkanit isumalluutunik sulinermi peqataalerluni.

3.3 Uumasunut nakorsaqaarneq aamma inuussutissalerineq

Uumasunut nakorsaqaarneq aamma inuussutissat pillugit susassaqaarfimmi inuussutissaqarnikkut aamma nerisassatigut isumannaatsuunissaq pillugit oqariatuutit ajornakusoortut nittartakkat, naqitat paasissutissiat kiisalu tusagassiutit aqqutigalugit paasissutissiisarnek pillugu misilittakkanik paarlaateqatigiittoqarsimavoq.

Siunissami anguniagassaassaaq Kalaallit Nunaata uumasut nakorsaqaarnikkut nerisassatigullu tunngasutigut nunat avannarliit suliuniutaannut peqataasarnissaa, tassami nalinginnaasumik naammassiniagassat sammineqakkajummata, suleqatigiinnermillu iluaqutissarsiffigineqarsinnaasut

angujumarlutik.

2015-imi suliniut aallartinneqarpoq – Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa ataanni Issittumi Inuussutissalerineri Upalungaarsimanermi suleqatigiinneq – 2016-illu affaani siullermi aalajangersimasunngortinneqarluni aammalu qitiutillugu ilisimasat pillugit aammalu Norgep, Savalimmiut, Islandip Kalaallillu Nunaata akornanni misilittakkanik paarlaasseqatigiinneq immikkut sammillugu ataatsimoorluni unamminartut soorlu nappaatit tunillannartut uumasullu nappaataannut upalungaarsimanissaq, nappaatit nutaat takkussuuttut aammalu imaani uumasunik miluumasunik piniarnikkut toqutsisarneq, aammali imaani uumasut miluumasut ajornartorsiornermik nalaataqarsimasut pillugit. (Suliniut suleqatigiissitaliap NMDD-p ataaniippoq).

2015-imi uumasut nakorsaat qaqortumiittoq atorfilittut paarlaasseqatigiinnikkut Islandimiissimavoq – matumani immikkut sammineqarsimalluni inuussutissalerineq pillugu ilisimasalik paarlaasseqatigiittarneq.

Kalaallit Nunaanni Uumasunut nakorsaqrneq aamma Inuussutissalerineri oqartussaaneq 2016 upernaakkut FJLS-NMF aamma NMDD ataanni suleqatigiissitaliani ilanngunneqarsimavoq. Kalaallit Nunaata siullermeersumik suleqatigiissitaliani taakkunani peqataassaaq september 2016-imi.

NMF-ip (Nordisk arbejdsgruppe for Fødevareforvaltning og Forbrugerinformation) inuussutissaleri aamma atuisut pillugit inatsisiliornermi, nakkutilliineri, nalunaaqutsersuineri aammalu atuisartunut paasissutissiisarnermi suliaqartarneq akisussaaffigaa.

NMF-ip ukiumoortumik Nakkutilliisartut ataatsimeersuartinneqarnerat aqqissuuttarppaa, tassani nunani avannarlerni inuussutissalerineri nakkutilliisut periarfissinneqartarput naapeqatigiinnissamut aammalu misilittakkaminnik paarlaasseqatigiinnissamut aammalu maanna sammineqartut pillugit paasissutissinneqarnissamut. Kalaallit Nunaanni Uumasunut nakorsaqrnermi aammalu Inuussutissalerineri uumasut nakorsaat marluk januar 2016 Københavni Nakkutilliisut ataatsimeersuarneranni peqataapput.

NMF aammattaq ukiumoortumik nunani avannarlerni inuussutissalerineq pillugu aqutsisoqarfinni atorfeqartunik inatsisilerituunik ataatsimeersuartsinermik aqqissuisarpoq. Kalaallit Nunaanni Uumasunut nakorsaqrnermi aammalu Inuussutissalerineri oqartussaasut qaaqussummik tunineqarsimavoq inatsisilerituut Uppsalami ataatsimeersuartinneqarnissaannut november 2016-mi peqataatitsinissamut immikkoortoqarfimmilu inatsisileritooq peqataassaaq.

NMDD-p (Nordisk arbejdsgruppe for Mikrobiologi, Dyrehelse og Dyrevelfærd) akisussaaffigaa tappiorannattulerineri, uumasut peqqissusaat aammalu uumasut atugarissaartinneqarnerannik suliaqrneq. Siunertaavoq qulakkiissallugu, nunat avannarliit oqartussaasuisa kingunilimmik suleqatigiinnissaat.

3.3.1 Ny Nordisk Mad

APNN NNM-imi aqutsisuni ilaasortaataqarpoq ukiumullu marloriarluni ataatsimiinnerni peqataasarluni.

Ny Nordisk Mad pillugu allaaserisami pingaartitat taakkorpiaapput Kalaallit Nunaanni anguniak-katsinnut tulluurtut: Nunagisami nioqutissiassanik nutaanik atuineq; nunap immikkoortortaani tunisassiortut isertitarisinnaasaallu patajaallisissallugit, tamatumunnga ilutigalugu najugaqarfiit avinngarusimasumiittut saqqumilaalersissallugit. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa Ny Nordisk Mad pillugu suliaqarnerat 2015-imi piffissap pingajuanut pivoq nutaamik pisinnaatitsissummik tunngaveqarluni, nutaamik aqqissuunneqarluni aammalu 900.000 DKK ukiumut missingersuuteqarluni. Nunat avannarliit tamarmik aqutsisut sulineranni peqataatitaqarput. Ny Nordisk Mad pillugu sulinermi attaveqaqaatit aammalu Nunat avannarliit avammut ilisaritinneqarnissaat toqqarlugit sammineqarput.

Aqutsisut piffissami 2015-2017 qinersimavaat suliniuteqarfiit sisamat samminiarylugit:

- 1) Pisortat ingerlataanni nerisaqarnek; Nunani avannarlerni pisortat ingerlataanni nerisaqar-titsinermi peqataasut akornanni attaveqaatit piuminarnerulersillugit, kiisalu ukiumi tulluuttuni suleqatigiinnerup annertusinissaanut tunngavissiinissaq,
- 2) Nunani avannarlerni inuussutissatigut unammineq; 2017-imi nunani avannarlerni inuussutis-satigut unammisitsineq annertoq ingerlanneqassaaq. Unammisitsineq imminut ima atasinnaas-suseqassaaq, 2017-ip kingorna niuernerpalaartumik nanginneqarsinnaassalluni.
- 3) Nerisassat, avammut ilisarititsineq, takornariaqarnek; nunani avannarlerni takornariaqarnek pillugu kattuffiit New Yorkimi toqqarneqarsimapput ilaatigut nunat avannarliit nerisassiaat pillugit ingerlatamut pilersuisussatut aammalu Nunat avannarliit angalanermi ornittagassatut New Yorkimi oktober 2016 ingerlanneqartussami nittarsaassinissamut atatillugu. Tamatuma saniatigut nerisassanik suliaqarnermi periutsit nutaat inerisarneqassapput siaruarlugillu Nunanik avannarlernik nunani tamalaani avammut ilisarititsiniarnermi sakkussatut atorneqarsinnaasunik.
- 4) Ny Nordisk Mad aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini allatut sulinerup akornanni iluaquseeqatigiinneq; Ny Nordisk Mad aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini allatut sulinerup akornanni iluaquseeqatigiissinnaaneq ujartorneqassaaq; ilaatigut suliniutinik nutaanik aallartitsiniarnermut atatillugu kiisalu 2017-2020 suleqatigiissu-tissatut pilersaarutissamut nutaamut atatillugu.

Uani annertunerusumik atuarit www.norden.org/da/tema/ny-nordisk-mad

3.3.2”Imaani naasut nerisassat” pillugu avammut siammarsaalluni suliniuteqartitsineq.

2015-imi savalimmiormiut siulittaasuutitaqarnermut ilaasumik suliniut “Imaani naasut nerisassat” ingerlappaat. Qeqqussanik tunngaveqarlu aqqissussineq tamanna kingortigut allatut taaguu-serneqarpoq “Imaani Naatitat”-nut, Nuummi september 2015 ingerlanneqarpoq, aammalu APNN-p kalaallit inuussutissaataannik pitsaanerusumik atuilluni peqqinnerulernissamut suliniutit pilersinni-agaanut ilaavoq.

Aqqissuussinermi siunertaavoq inuit nerisassiornermi qeqqussanik atuinerannik annertusaanissaq, tamannalu anguniarneqarpoq pissanganartunik oqalugiartitsinikkut, saqqummersitsinikkut aammalu minnerunngitsumik pissanganartunik nerisassianik oqataarisitsinikkut.

Unnuit marluk ingerlaneranni oqalugiartoqarpoq, matumani inunnit qeqqussat pillugit assigiinngitsunik isiginnittartunit peqataasoqarluni, tamanna tulluarpoq aqqissuussinerup allatut isumassar-sisitsinissamik tunniussaqaarnissaanut atatillugu. Pingaarnertut soqutiginarsaarutip,

nerisassianik qeqqussanik akulinnik oqattaarinissap aammalu kalaallit tunisassiaannaannik tunngaveqartunik sassaalliinerup saniatigut, qeqqussanik nassatanik soqutiginarnerpaanik saqqummersitsisoqarpoq, nerisassiornermut atorluarneqarsinnaasut immikkut sammillugit. Saqqummersitsineq pinngorpoq Pinngortitaleriffimmi ilisimatusartunik suleqateqarnikkut, aammalu qeqqussat sananeqataannik paasinninnissamut annertuumik periarfissiilluni.

Qeqqussat sassaalliutigineqartut Kalaallit Nunaanni aningaasarsiutinngulersumi katersuisartumit tunineqarput, taanna aaqqissuussineq tamakkerlugu peqataavoq qeqqussanillu katersilluni sulisarnerminit aammalu qeqqussanik inuussutissatut suliarineqartarneri pillugit misilittakkaminik saqqummiussilluni.

Kalaallit Nunaanni aaqqissuussineq kisimiitillugu ingerlanneqarpoq, ima paasillugu, tamanna annertunerusumik aaqqissuussinermut ilaatinneqarani, soorlu peqataanik Danmarkimi Savalimmiunilu aaqqissuussinertut igani. Tamatuma kinguneraa aaqqissuussineq allatut tunngaveqalermat ikinnerusunik takuniarneqarluni (~500), paarlattuanilli periarfissiilluni sammisaq pillugu annertunerusumik paasiniaanissamut, saqqummersitsinerit assigiinngitsut tunngavigalugit aammalu aaqqissuussinermik suleqataasunik oqaloqateqarnikkut.

3.4 Piniarneq aallaaniarnerlu

3.4.1 PISUNA.

Piniarnermut aallaaniarnermullu immikkoortortaqaarfik arlalinnik pingaarnertut suliniutinik ingerlataqarpoq NMR-imit aningaasalersorneqartunit. Suliniut aallarniutaasoq, PISUNA (PI-niakkanik SUMiiffinni NALunaarsuineq) nunagisami nalunaarsuineq aqutsinerlu NMR-imit aningaasaliiffigineqarnikuuvoq piffissami 2009-2012, aammalu suliniutip taassuma ineriartorteqqinnera EU-mit aningaasaliissutinit tapiiffigineqarpoq 2016 ilanngullugu.

3.4.2 Imaani uumasut miluumasut ileqqorissaarnerlu.

Nunani avannarlerni aalisarneq pillugu suleqatigiinnermi atorfilittanik ataatsimiititaliaq imaani uumasunik miluumasunik piniarnermut attuumassutilinnut ileqqorissaarnermut apeqqutinik, aammalu innuttaasut akornanni isummertarnernut nassuiaasiornissamut aningaasaliissuteqarpoq. Nassuiaasiorneq Islandip Universitetianit suliarineqarpoq, tamannalu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivinit aningaasalersorneqartumit ataatsimeersuarnermik malitsissutit ilagaat. Ataatsimeersuarneq Savalimmiuni juni 2012-imi *Hunting and Protection of Marine Mammals – A Clash of Cultures?* nunanit ilaasortaasunit assigiinngitsunit peqataaffigineqarluni ingerlanneqarpoq. Naalakkersuisoqarfiup Piniarnermut Aallaaniarnermullu immikkoortortaqaarfia toqqammavigisassamik suleqatigiissitaliami peqataavoq suliniutip aningaasatigut missingersuutaata aningaasalersugaanik. Nalunaarusiap naammassineqarnissaa 2016-imilu saqqummiunneqartarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Nalunaarusiami sammineqartut ataatsimiittarnerni saqqummiunneqartarput, soorlu sammisaq tamanna 2015-imi soqutiginaateqarsimasoq, matumunnga ilanngullugit NAMMCO-p ukiumoortumik ataatsimiinera aammalu *Nordic Committee on Bioethics*.

3.4.3 NAMMCO

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiinni aalisarneq pillugu suleqatigiinnermi maajip qaammataani 2014-imi suliniut "*Sjøpattedyr som matvareressurs og ernæringskilde*" aningaasaliiffigineqarpoq 227.375 DKK-nik, suliniut NAMMCO-mit siunnersuutigineqarnikuuvoq. Aali-

sarneq pillugu suleqatigiinnerup suliniut imaani miluumasunik atuinnermut atatillugu suliniutinut allanut Aalisarneq pillugu suleqatigiit peqataaffigisarsimasaanit naleqqiullugu attuumassuteqartut nalilersimavaa. Inuussutissanik pilersuinnermut ilanngussaqaartarneranut isiginnittaatsip saniatigut aammattaaq sumiiffinnut ataasiakkaanut aningaasaqarnikkut periarfissat pingaaruteqarneri isiginiarneqartariaqarput. Suliniut aammattaaq NORA-mit aningaasaliiffigineqarpoq. APNN suliniummi peqataavoq.

Arlalinnik sammisassanik assigiinngitsunik tunuliaqutaasussanik allagaliortoqarsimavoq. Allattukkat naammassineqassapput aqutsisut ukiaru ataatsimiinnissaanni. Saniatigut sammisatut Arctic Circle oktoberimi Reykjavikimi ingerlanneqartussani peqataanissaaq qinnutigineqarsimavoq, tassani NAMMCO-p inuussutissatigut isumannaatsuunissamut pingaarnertut sammillugu siunnersuut nassiussimavaa.

3.4.4 Issittumi suleqatigiissutip ataani suliniut.

Suliniut “Nunani Avannarlerni Pinngortitami isumalluutininik aqutsineq” 2014-imi aningaasalersorneqalerpoq naalakkersuinnikkut pilersinniakkatut Issittoq pillugu suleqatigiinnermut najoqqutassiap ataani, kiisalu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini aalisarneq pillugu immikkoortortamit aammalu avatangiisillu pillugit immikkoortortamit (1,5 mio. kr. ukiut pingasut ingerlaneranni, 2015-2017). APNN suliniummi aqutsisuvoq tassani aalisarnermik piniarnermillu ilisimasat uumassusilinnit isumalluutininik aqutsinnermut atatillugu peqataatinneqarnissaat isumagineqarpoq.

“Nunani Avannarlerni Pinngortitami isumalluutininik aqutsineq” Issittumi pinngortitami isumalluutininik aqutsinnermi nunagisami ilisimasat atorlugit nunani assigiinngitsuni suleqatigiinnermi ilaavoq. Suliniummut tunngaviuvoq nunatsinni suliniut PISUNA manna inaarsarneqalersoq. “Nunani Avannarlerni Pinngortitami isumalluutininik aqutsineq”-mut siunertaavoq nunani assigiinngitsuni suleqatigiinnermik aallartitsinissaaq pinngortitami isumalluutininik atuinnermi innuttaasunik naqsisimaneqanngitsumik peqataatitsinnermut siuarsaanissaaq pillugu. Aalajangersimasumik suliniutip ator-tussanik (assigiissaartumik ilusissat) ineriartortitsissaaq, pinngortitami isumalluutit pillugit aalajangiinissanut tunngatillugu nunagisami ilisimasanik “atuisarnissaaq”, aammattaaq suliniutikkut pilersinneqassapput piginnaasaqarneq aammalu nalunaarutigineqassalluni qanoq iliornikkut, kommuneni, nunap immikkoortortaani aammalu nunamut tamarmut oqartussani allani aammalu innuttaasut kattuffiini nunagisami ilisimasat sulinnermi ator-neqarsinnaaneri pillugit.

Kalaallit Nunaanni suliniutinut ilaapput nunagisami uumasunik kisitsinnermut tapersersuineq ineriartortitsinerlu, aammalu umimmaat tuttullu amerlassusaannik malinnaanerit allat. 2016-imi Ivittuuni Nanortalimmilu umimmaat amerlassusaannik kisitsisoqassaaq, aamma uumasut taakku aqunneqarnerinut pilersaarutissap suliarinera aallartinneqassaaq. Aammattaaq september 2016-imi Isortumi isumasioqatigiittoqarpoq, tuttuutilinnut, aqutsisunut aammalu allat soqutiginnittut Isortumi tamat isumaqataaffigisaannik nujuitsunik tuttuuteqarnermut pilersaarummik aallarnisaanissamut, kiisalu nujuitsunik tuttuuteqarmi misilittakkanik atuinissaaq allanik amerlanngitsunik aammalu akunnattumik amerlassusilinnik aqutsinnermut tunngatillugu.

4. Pinngortitaaq, Avatangiisit Nukissiuutillu.

4.1 Avatangiisit pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi

Ukiumut marloriarluni Avatangiisit pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-M) ataatsimiittarput. Upernaakkut ataatsimiinneq ileqqusoq malillugu nunani siulittaasuutitaqartumi ingerlanneqartarpoq, ukiakkullu ataatsimiinneq Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa katersuunnerannut atatillugu pisarluni.

2015-imi Pinngortitamut, Avatangiisinut Nukissiteqarnermullu Naalakkersuisoq Mala Høy Kúko Avatangiisinut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini ataatsimiinnermi marluusuni peqataavoq.

MR-M-imi 27. april 2015 Københavni Kalaallit Nunaata nalunaarussiaq Arctic Biodiversity Assessment (ABA) saqqummiuppaa, taanna Issittumi Siunnersuisooqatigiit ataanni suliarineqarnikuuvoq. Nalunaarummi oqariartuut pingaaruteqartoq tassaavoq, silap pissusiata allangoriar-tonnera maanna pisoq tassaasoq issittumi pinngortitamut ulorianartut annersaat. ABA-mik saqqummiussineq tusaatissatut tiguneqarpoq. Nunani avannarlerni avatangiisinut ministerit ABA-p unnersuussutaanik malitseqartitsilluni ataatsimoorussamik oqaaseqaat aalajangiuppaat. Ministerit aalajangiuppaat avatangiisit pillugit suleqatigiissitaliaq atorfilittanik inuttallip (EK-M) oqaluserissagaa, qanoq ililluni EK-M-p ABA-mik malitseqartitsinissaq tapersersussaneraa aammalu Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suliarineqarnerani tapersersussaneraa. Kalaallit Nunaata apeqquteqarneratigut suleqatigiissitaliaq qinnuigineqarsimapput suliniutit ingerlanneqartut pilersaartigineqartullu takusassiaralugit allatorneqassasut, ABA-p unnersuussutaanik malitseqartitsinissamut ilaasussat pillugit. Suleqatigiissitaliaq tunniussaata nunanut ingerlatinneqarput.

Pinngortitamut, Avatangiisinut Nukissiteqarnermullu Naalakkersuisoq Mala Høy Kúko MR-M-p upernaakkut 27. april 2016-imi Porvoo Finlandimi ataatsimiinnerani peqataasinnaasimangilaq. Kalaallit Nunaat sinnerlugu atorfilittamik peqataasoqarpoq. Ataatsimiinnermi sammisaq annertoq tassaavoq COP21-mik aammalu Parisimi isumaqatigiisummik nunat avannarliit ataatsimoorussamik malitseqartitsinerat aammalu nunat avannarliit COP22-mut ataatsimoorussamik suliniuteqar-nissaannik piareersaaneq. Oqaluserisassani *apeqqutit allat-ni* Finlandip ilisimatitsissutigaa Issittumi Siunnersuisooqatigiinni 2017-imiit siulittaasuuteqarnissani pillugu: Silap pissusiisa allangoriar-tonneri aammalu agenda 2030 tassaassut Finlandimiut siulittaasuuteqarneranni sammisaqartunik assigiinngitsunik peqataatitsineq aammalu avatangiisit, nalunaarasuartaatitigut attaveqarneq, ilinniagaqarneq aammalu silasiorneq tassaassut immikkut samminiakkat. Finlandip aammattaaq siunnersuutigaa avatangiisinut silap pissusaanullu ministerit ataatsimiitinneqassasut issittumi siunnersuisooqatigiinni siulittaasuutitaqarnermi nalaani, tamanna MR-M-mit taperserneqarpoq.

Ukioq manna MR-M-mi ataatsimiinnerup aappaa ingerlanneqassaaq Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa 68-issaanik katersuunneranni 1.-3. November 2016 Danmarkimi.

4.2 Avatangiisit pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiit ataanni suleqatigiissitaliaq peqataaneq.

4.2.1 Klima og Luftgruppen (KOL).

Naalakkersuisoqarfik piffissap nalunaarusiorfiusup iluani Klima og Luftgruppen (*KOL*)-imi marloriarluni ataatsimiinnermi peqataavoq, matumani Kalaallit Nunaannut soqutiginarsimavoq immikkut sammissallugit paasissutissatut suliarineqarsimasut Naalagaaffiit Peqatigiit silap pissusaa pillugu suleqatigiissitaliaq tallimassaanik pingaarnertut nalunaarusiaa.

4.2.2 Terrestriske Økosystemer (TEG).

Naalackersuisoqarfik suleqatigiissitaliap august 2015-imi ukiakkut ataatsimiinnerani qaaqquisuuvoq. Suleqatigiissitaliap Ilulissani ataatsimiinnera ilaasortanit qulingiluanit peqataaffigineqarpoq. Suleqatigiissitaliap ataatsimiinnerani suliniutit ingerlanneqartut aammalu suliniutinut tapiiffigineqarnissamut qinnuteqaatit malitseqartinneqarput, matumunnga ilanngullugit suliniutit pingasut uumassuseqaqatigiinnit iluaqutissat nalilerneqarneri pillugit. Kalaallit Nunaata iliuuseqarneratigut nalunaarusiap “Evaluering af Arktisk Biodiversitet (EAB)”-ip malitseqartinneqarnera TEG-ip sulinissaanut najoqqutassiamut ilanngunneqarpoq, taamaasilluni suliniutit EAB-imik malitseqartitsisut tassanga tapiiffigineqarsinnaalissammata.

4.2.3 Havgruppen (HAV).

Naalackersuisoqarfik ukiumoortumik marloriarluni Havgruppen (HAV)-imi ataatsimiinnerni Oslo-mi Rønne-milu ingerlanneqartuni peqataavoq. HAV-ip anguniagaraa ilisimasanik katersinissamut peqataanissaq, taamaasillunilu nunat avannarliit imartaanni sineriaannilu avatangiisinik mingutsit-sinermut akiuinissamut ataatsimoorussamik suliniummut tunngavissiissalluni. 2015-imi Kalaallit Nunaat taamaattumik HAV-imit aningaasalersorneqartuni suliniutini imaani eqqakkanik sammisaqartuni peqataasimavoq, matumunnga ilanngullugit sananeqaatit mikisut tappiorannartunngor-simasut (mikropartikler), immap searnarnerulernera, uumassusillit assigiinngisitaarneri aammalu sananeqaatit allat mingutsitsillutik akornusiisinnaasut pillugit.

4.2.4 Nordisk Affaldsgruppe (NAG).

Naalackersuisoqarfik 2015-imi mail atorlugu Nordisk Affaldsgruppe (NAG)-ip ataatsimiinnerini peqataavoq. Suleqatigiissitaliami peqataanikkut attaveqaatit pingaarutillit pilersinneqarput, tamak-kunani eqqakkat pillugit susasaqarfinnut attuumassuteqartunut misilittakkanik paarlaassiso-qarsinnaavoq. Maanna ilaatigut sammineqarpoq isumalluutigisanik atorluaanikkut aammalu eqqagassaagaluanik pinaveersimatitsinikkut inuiaqatigiinni mingutsitsigani ineriartortitsinermik pilersitsinissaq pillugu. Ataatsimut isigalugu naalackersuisoqarfiup annertuumik pissarsiffigaa ingerlaavartumik ilisimasanik misilittakkanillu paarlaateqatigiittarneq, kiisalu nunat avannarliit akornanni sulianik tunngaveqartumik oqallinnerit aammalu paasissutissanik paarlaasse-qatigiittarnerni. Tamatuma ilaatigut kinguneraa Nunani Avannarlerni sulianik aqutsisut oqartussaasullu akornanni suliamik tunngaveqartumik attaveqaqatigiinnermik pilersitsineq.

4.2.5 Småsamfundsgruppen.

Naalackersuisoqarfik aammattaaq Småsamfundgruppenimi sinniisuutitaqarpoq, taanna Ålandi-meersunik, Islandimeersunik, Savalimmiuneersunik, Kalaallit Nunaanneersunik aammalu Bornholmimeersunik katitigaavoq. Nunani avannarlerni inuiaqatigiit ikitsut annertunngitsunik aqutsisoqarfeqarput, taamaalillutillu akuttunngitsunik pisariaqartittarlugu allanik killeqar-nerusunillu aaqqiissuteqartarnissaq nunat assigiinngitsut isumaqatigiissutaannik atortuulersitsi-niarnermi, aammalu avatangiisitigut assigiinngiiaartunik unamminartunik suliaqarniarnermi. 2015-imi Småsamfundsgruppenip suliarisimavaa assersuutigalugu Svanemærket aammalu eqqagassanik passussineq, aammalu sunniteqarniartartuusunik attaveqarneq. Naalackersuisoqarfik tamatuma saniatigut Bornholmimi Københavnimilu ataatsimiinnerni peqataasimavoq. Suleqatigiissitaliap periarfissiivoq, nunani avannarlerni inuiaqatigiinni ikitsuni annikitsunik avatangiisinut aammalu pinngortitamut aqutsisoqarfillit misilittakkaminnik ilisimasaminnillu imminnut iluaqusiinissa-minnut.

4.2.6 Nunat Avannarliit Suleqatigiissitaliaat nunat tamalaat silap pissusaa pillugu isumaqatigiinniarnissanut (NOAK)

Suleqatigiissitap nalunaarusiornerminni nunat tamalaat silap pissusaa pillugu isumaqatigiinninniarnissanut Naalagaaffiit Peqatigiit ataanni ingerlanneqartut tapersorsorpai, COP21-p Parisimi Frankrigimi aallartinginnerani. 12. december 2015 Naalagaaffiit Peqatigiit Silap pissusia pillugu isumaqatigiissummut ilaasut Parisimi isumaqatigiissut aalajangiuppaat, tamassuma 2020-p kingorna nunarsuaq tamakkerlugu silap pissusia pillugu suleqatigiinnissamut sinaakkusissavaa, Kyotomi isumaqatigiissut naappat, kiisalu qulakkiissallugu nunarsuarmi tamarmi kissassutsip qaffariartornerata 2 gradit celciusip ataaniitinneqarnissaa.

NOAK-imi suleqatigiissitaliaq isumaqatigiinniarnermi piginnaatitsissummik peqanngilaq, kisiannili silap pissusaa pillugu isumaqatigiinniarnissat sioqqullugit sammisassat ataqatigiissartarlugit, aammalu isumaqatigiinniarnernup ingerlaneranut iluaqutaasunut suliniutitut ingerlatassanut assigiinngitsunut ikiuuttarluni. Suleqatigiissitaliaq COP21 Paris 2015-ip tungaanut suliaqarnermini suussusersisimavai nunat avannarliit ataatsimoorullugit pingaarutilittut salliutinniagaat.

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nunanullu Allanut Tunngasunut Naalakkersuisoq Vittus Qujaukitsoq Naalakkersuisut sinnerlugit COP21-mi peqataavoq, illuatungeriit suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaat naapertorlugu Danmarkip Kuungeqarfiata isumaqatigiinniarnissamut aallartitaannut ilaalluni.

4.2.7 Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa Avatangiisit pillugit Nersornaasiuttagaa

Naalakkersuisoqarfik naliliisarnermut ataatsimiititaliap 2014 aamma 2015-imi Reykjavikimi Købehavnimilu ataatsimiittarnerni peqataasarpoq. Ataatsimiittarnerni naalakkersuisoqarfik ilaatigut peqataasarpoq nunat avannarlernit tamanit, Kalaallit Nunaat ilanngullugu Avatangiisit pillugit Nersornaatisinissamut siunnersuutigineqartut toqqarniarnerini. Ataatsimiititaliap tullissaanik ataatsimiinnissaa Københavniimi 6.-7. september 2016 pissasoq pilersaarutigineqarpoq.

4.3 Nukissiuuteqarneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi

Nunat avannarliit nukissiuuteqarneq pillugu suleqatigiinneranut tunngatillugu ukiuni kingullerni suliniutit immikkut ittut Kalaallit Nunaannut soqutiginaateqarput:

1) Nunani avannarlerni nukissiuuteqarnermut ministerit 2015-imi aalajangiuppaat, nukissiuuteqarneq pillugu nunat avannarliit suleqatigiinnerisa annertusarnissaanik misissuineq pissasoq. Tamanna pissaaq nutarsaalluni aaqqissuusseqqinnermut ”Nyt Norden”-mik taasamut atatillugu. Misissuueqqissaarnermut siunertaavoq paasissallugu nunat avannarliit nukissiuuteqarneq pillugu suleqatigiinnerat qanoq ineriartortinneqartariaqarnerseq ukiunut 5-10 tulliuttunut. Finlandimiu Jorma Ollila misissuisussatut toqqarneqarsimasoq Kalaallit Nunaannut tikeraassangatinneqarpoq 2016-imi oktobarip naalernerani. Inerniliigallarnernit saqqummiunneqassapput Ministerit siunnersuisooqatigiivisa november 2016-imi ataatsimiinneranni, misissuueqqissaarnerlu tamakkiisoq naatsorsuutigineqarpoq tamanut saqqummiunneqassasoq 2017-ip aallartinnerani.

2) 2015-imi aalajangiunneqarpoq avinngarusimasumi ataavartumik nukissiuutit aammalu nukimmik pilersitamik toqqorsisinnaaneq pillugit savalimmiormiut misiligutaasumik suliniutaat tapersorsorneqassasoq. Savalimmiormiut suliniutaat Kalaallit Nunaannut soqutiginaateqarpoq, tassami

matumani najugaqarfinnik illoqarfinnut allanut innaallagissamik pilersorneqarnermi attaveqanngit-sunut mingutsitsigani nukimmik pilersorneqarneq pineqarmat. Taamaaqataanik suliniutip Nukissiorfiit Igalikumi aallartiligaanut misiligutaasumik suliuniummut arlalitsigut assigaa. Savalimmiuni suliniummut malinnaalluni suleqatigiissitaliamut Nukissiorfiit peqataavoq, aammalu Pinngortitamut, Avatangiisinut Nukissuteqarnermullu Naalackersuisoqarfik ingerlaavartumik suliniummit misilittagalikkat pillugit ilisimatinneqartassaaq. Nukissiuuteqarneq pillugu Savalimmiormiunik suleqateqarneq Kalaallit Nunaannut naleqqulluinnartuuvoq. April 2016-imi Savalimmiut Kalaallillu Nunaata akornanni suleqatigiinneq pillugu isumaqatigiissusiortoqarpoq, aallaqqaammut avatangiisit aammalu nukissiuuteqarneq toqqammaviussapput.

Naalackersuisoq Mala Høy Kúko Nukissiuuteqarneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiit ukiumoortumik 10. november 2015 ataatsimiinneranni peqataasinnaasimangilaq. Ataatsimiinnermi EU-mi nukissiuuteqarneq pillugu suleqatigiinneq annertuumik sammeneqarpoq. Pinngortitamut, Avatangiisinut Nukissiuuteqarnermullu Naalackersuisoqarfik Nukissiuuteqarneq pillugu Atorfilittanik inuttalimmi ataatsimiititaliap ataatsimiinnerini peqataasarpoq.

5. Ilaqutariinneq Isumaginninerlu, Naligiissitaaneq Inatsisinillu Atuutsitsineq

5.1 Isumaginninnermut Peqqissuttimullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-S) aamma Ataatsimiititaliaq atorfilinnik inuttalik (EK-S)

Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut, Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoqarfik EK-S-p 2015 aamma 2016-imi ataatsimiittarnerini peqataasarpoq, kingullermik EK-S Ålandimi ataatsimiippoq 15.-16. juni 2016.

Isumaginninnerup iluani politikkinut tunngatillugu Nunat Avannarliit akornanni suli ingerlanneqarpoq killeqarfitsigut akimmisaarutit suunerinik qulaajaaneq, matumunnga ilanngullugit nunat namminersorlutik ingerlanneqartuni. Suliaq tamanna suli naalackersuinikkut qanimut malinnaaffigineqarpoq aammalu pingaartinneqaqaluni. Naalackersuisoqarfik qulaajaanermut, erseqqissaanermullu suleqataavoq aammalu Nunani Avannarlerni killeqarfinni akimmisaarutit qanoq ilillugit aaqqinneqarsinnaanerininut imaluunniit aaqqinniarnerinut iliuusissanik siunnersuuteqartarluni.

Aammattaaq Naalackersuisoqarfik EK-S-ip ataani suleqatigiissitaliami immikkullu ilisimasalinnut suleqatigiissitaliani peqataavoq, matumunnga ilanngullugu Nunani Avannarlerni isumaginninnermi tapiissuteqartarnermut aammalu isumaginninnikkut ikiorsiissutit pillugit Isumaqatigiissut, nunani avannarlerni isumaginninnermi sillimmasiisarnermut nittartagaq, kiisalu Nordisk Velfærdscenter (NVC)-ip ataani siunnersuisooqatigiinni aammalu suliniutini.

5.1.1 Nunat avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimaneq pissutigalugu kingunerlutitsisarneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivinut inassutaat.

Nunanit avannarlernit tamanit peqataasoqarpoq Nunat Avannarliit ”Kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimaneq pissutigalugu kingunerlutitsisarneq” pillugu isumasioqatigiissitsineranni, Ilulissani 29.-30. maj 2015 ingerlanneqartumi. Isumasioqatigiissitsineq Danmarkimi Meeqqat, Naligiissitaaneq, Akuunerulersitsineq aammalu Isumaginninnermut Tunngassuteqartut pillugit Ministereqarfimmit, Danmarkimi Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmit aammalu Naalackersuisoqarfimmit danskit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiiviini siulittaasutitaqarnerannut atatillugu. Isumasioqatigiissitsinerimi sammeneqarput inersimasut

meeraanerminnit kinguaassiuutitigut atonerlunneqarsimanerminnit kingunerlutsitsisimasut pillugit. Suliamut ilisimasallit arlaqartut nunani avannarlerni assigiinngitsuneersut ilisimasaminnik misilittakkaminnillu saqqummiussipput. Isumasioqatigiisitsinermi anguniagaavoq ilisimasanik annertusaanissaq, aammalu nunat avannarliit akornanni attaveqaqaatinik pilersitsinissaq ilisimasanik misilittakkanillu parlaasseqatigiittarnissaq siunertaralugu. Atorfillit suliamullu ilisimasallit isumasioqatigiisitsinermi peqataapput.

Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivisa Nunat Avannarliit Siunnersuisooqartigiit 2015-imi ataatsimiinneranni inassuteqaat saqqummiuppaat, matumani Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa (MR-S) kalaallit iliuuserisartagaat atorlugu Nunani Avannarlerni tamani suliniut ingerlatissagaat.

5.1.2 Nunani avannarlerni isumaginninnikkut tapiissuteqartarnermut aammalu isumaginninnikkut ikiorsiissutit pillugit Isumaqatigiissut.

EK-S-ip november 2013-imi ataatsimiinnerani aalajangerneqarpoq isumaqatigiissummik nutarsaalluni suleqatigiissitaliamik pilersitsisoqassasoq.

Majip qaammataani 2014-imi Naalackersuisoqarfik ataatsimiinnermi peqataavoq, tassani erseqqissarneqarpoq isumaqatigiissutit atuuttup nutarternissaanut atatillugu piareersaanermi sammisat/apeqqutillu suut sulinermi tunngavigineqassanersut pillugit. Nunani avannarlerni isumaginninneq pillugu inatsisit assigiinngitsorujussuupput, assigiinngissutit tamakku killeqarfinni akimmisaarutitut aamma isikkoqarsinnaapput.

Januar 2015-imi immikkut ilisimasalimmit nalunaarussiaq professor Håkon Stoorimit suliarineqarsimasoq saqqummerpoq, tamassumunnga Naalackersuisoqarfik ilanngussaqartarsimavoq. Immikkut ilisimasallip nalunaarussiaata qulaajarpaa qanoq iliorluni isumaginninnermi tapiissutit aammalu isumaginninnikkut ikiorsiissutit pillugit isumaqatigiissut iluarsanneqarsinnaanersoq nutarterneqarsinnaanersorlu, ingammik EU-mi peqqussutit nutaat arlallit aamma isumaqatigiissutit akornanni naapertuuttoqarnermoq qulakkeerniarlugu.

Tamatuma kingorna EK-S suleqatigiissitaliamut isumatigiissummik iluarsartuussinissamut piginnaatitsissut aalajangiuppaa aammalu piffissamik atuinissamut pilersaarut aalajangersarlugu. Nunanit avannarlernit tamanit aamma Savalimmiunit, Ålandimit Kalaallit Nunaanniillu sinniisooqartitsisoqarpoq. EK-S-ip juni 2016-imi ataatsimiinnerani aalajangerneqarpoq suleqatigiissitaliap isumaqatigiissummik iluarsartuussamik saqqummiussissasoq kingusinnerpaamik 31. januar 2016.

5.1.3 Nunat avannarliit isumaginninnermi sillimmasiisarneq pillugu nittartagaat.

Nunat avannarliit isumaginninnermi sillimmasiisarneq pillugu nittartagaata (www.nordsoc.org) -ip siunertaraa ilisimasassanut aqutissiuinissaq nunanut avannarlernut allanut nuukkusussinnaasunut, kiisalu nunani avannarlerni ataasiakkaani inatsisit atuuttut ilaatigut isumaginninnerup iluani, Isumaginninnermi Sillimmasiisarneq pillugu Nunat Avannarliit Isumaqatigiissutaannut ilaasut ilaatigut ilaqutariinnut tapiissutaasartut, pensioneqarneq, sulinermit akissarsiat aammalu peqqinnissaqarfimmit pissarsiarineqarsinnaasut ilaat. Nittartakkap imarisai nunani avannarlerni oqaatsit tamaasa atorlugit allataavoq, aammattaq kalaallisut, kiisalu tuluttut. Naalackersuisoqarfiup akisussaaffigaa nittartakkap nutartertuarnissaa, kalaallit inatsisiliaanni il.il. allannguutit pillugit, kiisalu nittartakkami allagartat tamarmik kalaallisut allassimanissaat pillugu. Naalackersuisoqarfik nittartakkamut aqutsisoqatigiinni peqataasarpooq, taakku suliaarat nittartakkap piujuarnissaa

nutarternissaalu.

Maanna sulisoqarpoq qulaajarniarlugu qanoq iliornikkut Hallo Norden nunanilu avannarlerni isumaginninnikkut sillimmasiisarneq pillugu nittartakkap suleqatigiissutigisinnaaneraat assigiissu-
mik paasissutissiisarnissaq pissutsit assigiissut pillugit.

5.1.4 “Nordisk Velfærdscenter” – utoqqarnik sammisaqarfik.

Naalackersuisoqarfik Nordisk Velfærdscenterip ataani utoqqarnik isumaginninneq pillugu EK-S- ip ataani immikkut ilisimasallit suleqatigiissitaliaanni ataatsimiinnermi arlaqartuni peqataasarpoq. Aallarniutaasumik ataatsimiinneq ingerlanneqarpoq 2013 ukiakkut. Ataatsimiinnermut malitse-
qartitsinikkut ilisimasalinnik inuttaqartumik suleqatigiissitaliortoqarpoq nunanit avannarlernit tallimanit, kiisalu nunanit namminersorlutik oqartussaaffigineqartunit sinniisuutitanik katiti-
gaasumik. Immikkut ilisimasalinnik suleqatigiissitaliaq 2014-imi arlaleriarluni ataatsimiippoq marts 2015-imilu naggataarutaasumik ataatsimiilluni.

Suliniummot tunuliaqutaavoq Nunani avannarlerni, aammattaq Kalaallit Nunaanni utoqqaat amerliartuinneri. Kalaallit Nunaannut immikkut soqutiginaateqarpoq, qanoq ililluta Nunani avannarlerni misilittakkanik iluaquteqarsinnaanerput utoqqarnik isumaginninnermi, utoqqaat illuini, angerlarsimaffimmi paaqqinninnermi pitsaassuseq pineqartillugu aammalu qanoq ililluni Kalaallit Nunaanni ulloq unnuarlu paaqqinninnerup ineriartortinnissaa pillugu.

Nalunaarusiat arlaqartut saqqummersinneqarnikuupput, Nunani avannarlerni utoqqarnik paaqqin-
inneq pillugu qulaajaaneq, tamassumunnga Naalackersuisoqarfik ilannguussaqarpoq.

5.1.5 Innarluuteqarneq pillugu nunat avannarliit suleqatigiinnerannut siunnersuisooqatigiit.

Kalaallit Nunaat nunat avannarliit innarluuteqarneq pillugu Siunnersuisooqatigiivini sinniisuu-
titaqarpoq, taanna siunnersuisartuuvuq Nunani avannarlerni ministerit siunnersuisooqatigiivinu-
piginnaatitsissummillu peqarluni 2017 ilanngullugu, MR-S-mut (Isumaginninneq Peqqissuserlu
pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi) attuumassuteqarpoq. Isummersuutaavoq Nunani Avannarlerni suleqatigiinneq sakkussaalissasoq sunniuteqarluartumik
inunnik innarluutilinnik pitsaanagerusumik akuunerulersitsinissamut, innarluuteqarneq pillugu
isiginnittaatsip sutigut tamatigut akuunerulersitsinissaq, kiisalu Naalagaaffiit Peqatigiit inuit
innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaasa oqalunnermiit iliuseqalersitsinissamut.
Siunnersuisooqatigiit ataanni immikkut ilisimasalinnik inuttalimmik
suleqatigiissitaliortoqarsimavoq Naalagaaffiit Peqatigiit Innarluuteqarneq pillugu Isumaqa-
tigiissutaasa atortuulersinneqarnissaa siunertaralugu, tassani Kalaallit Nunaat aamma sinniisuu-
titaqarpoq. Nunat avannarliit innarluuteqarneq pillugu Suleqatigiinnerannut Siunnersuisooqatigiit
2015-2016-imi siunnersuisooqatigiit ataatsimiinnerannik ataatsimeersuartitsinernillu ingerlataqar-
simavoq, kiisalu suliarisimallugu saqqummiussillunilu nalunaarusianik assigiinngitsunik.

5.1.6 Nunani avannarlerni Tarnip nappaataannik sammisaqartut ataatsimeersuarnerat

November 2015-imi IPIS Nunani avannarlerni Tarnip nappaataannik sammisaqartut
ataatsimeersuarneranni peqataavoq, tassani sammineqarpoq tarnimikkut nappaatillit
immikkoorutilittut naqissuserneqartarneri, aammalu nunat avannarliit qanoq iliorlutik tarnimikkut
nappaatillit akuunerulersitsinissaat suliniuteqarfiginissaallu sakkortusarsinnaaneraat pillugu.

Disability Policies and the impact of UNCRPD in the Nordic Region.

Marts 2016-mi Siunnersuisooqatigiit ataatsimiinnerannut atatillugu ataatsimeersuarneq ”*Disability Policies and the impact of UNCRPD in the Nordic Region*”-mik taaguutilik ingerlanneqarpoq. Tassani oqaluuserineqarpoq assigiinngissutsit naligiissutillu Naalagaaffiit Peqatigiit Innarluuteqarneq pillugu Isumaqaatigiissutaannik atortussanngortitsinermi atulersitsinissamilu nunat avannarliit akornanni periarnertit iliuuseqarnerillu pillugit, matumani oqartussat innarluutillillu kattuffiinit isiginninnerat malillugu. Inerniliineq imaappoq, pisariaqartinneqartoq innuttaasut innarluutillit pisinnaatitaaffiisa isigineqarneri eqqumaffigineqarnerussasoq, kiisalu innuttaasut innarluutillit innuttaasut assigiinngiaarnerinut akuummata. Nunat avannarliit innarluuteqarneq pillugu anguniagassiaanni namminersorlutik inuussutissarsiutillit inunnik innarluutilinnik immikkoortitsinerup pinaveersimatinniarnani suleqataasutut pisarialimmillu peqataasinnaanerat isiginiarneqanngilaq. Namminersorlutik inuussutissarsiutillit suleqataallutik peqataanerat pisariaqarpoq, inuit pisinnaatitaaffii tamakkiisumik atulersinneqassappata.

Employment and Disability – How do we make it work?

Maj 2016-imi nunani avannarlerni immikkut ilisimasallit ataatsimeersuartinneqarput ”Employment and Disability – How do we make it work?”-mik taaneqartumik. Matumani isiginiarneqarput innuttaasut innarluutillit suliffeqarnermut akuunerulernissaannut pitsaanerpaamik iliuusaasartut pillugit, kiisalu suliffeqarnerup tamanut inissaqartitsinerusoq pillugu nunat avannarliit suleqatigiinneranni periarfissat unamminartullu. Inerniliineq imaappoq, iliuuseqarnissaq pingaaruteqartuusoq, aammalu innuttaasunik assigiinngitsunik innarluutilinnik suliffeqarnermut akuunerulersitsiniarluni sulinermut aaqqiissutissatut periarfissat arlaqartariaqartut. Matumunnga ilanngullugit paquminartut, isummat pigiliutiinnaakkat il.il. pillugit suliniarneq. Aammattaaq inerniliinertut taaneqarpoq innuttaasut innarluutillit pillugit suliffeqarnermi unamminartut, periarfissat il.il. pillugit ilisimasat amigaatigineqartut, kiisalu ilinniartitaanermik aaqqissuussinerit innuttaasut innarluutillit sapinngisamik amerlasuut piginnaaneqalersitsisunik ilinniakkanik aallarniinissaat naammassininissaallu naammattumik qulakkeertanngikkaat.

5.1.7 Nunat avannarliit ilinniartitaaneq pillugu oqalliffik

Juunip qaammataani nunat avannarliit ilinniartitaaneq, inuit pisinnaatitaaffii aamma innarluuteqarneq pillugit samminninneq ingerlatissavaat, tassani ilinniartitaanerup iluani innarluuteqarneq aammalu inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunat avannarliit suleqatigiinnerannik nakussassaa-taasussanik isummanik inassutinillu ineriartortitsineq isiginiarneqassaaq. Tassani siunertaavoq Naalagaaffiit Peqatigiit Innarluuteqarneq pillugu isumaqaatigiisutaasa sunniutaasa nakussassar-nissaat imaluunniit atulersinneqarnissaanut piareersaanissaq.

5.2 Naligiissitaaneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-JÄM) aamma Atorfilinnit inuttalimmik ataatsimiititaliaq (EK-JÄM)

MR-Jäm-ip 4. maj 2015 ataatsimiinnerani Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Isumaginninner-mullu Naalackersuisup Martha Lund Olsenip MR-Jäm allakkatigut ilisimatippaa naligiissitaaneq pillugu susasaqarfimmi sammisaqartitsinerit suliniutillu pillugit, matumunnga ilanngullugu 2015-2018-imi atuuttussamik siunnersuisooqatigiinnik pilersitsineq, Kalaallit Nunaata februarip naalernerani 2015-imi CEDAW tunngavigalugu nalilersorneqarnera (Convention on Elimination of All Discrimination Against Women), nunat avannarliit suaassuseq, ilinniartitaaneq innuttaasullu nikerartarneri pillugit Nuummi isumasioqatigiissitsinerat 17. juni 2015, kiisalu Kalaallit Nunaata naligiissitaaneq pillugu ulloritaa 20. maj 2015 pillugu.

MR-JÄM-p ataatsimiinnissaa oktobarip aallartinnerani 2016-imi pissasoq pilersaarutigineqarpoq.

Danskit siulittaasuutitaqarneranni Kalaallit Nunaat EK-JÄM-p ataatsimiinnerani qaaqquisuuvoq, tamanna ingerlanneqarpoq 16. juni 2015 Nuummi.

Naalackersuisoqarfik EK-JÄM-p ataatsimiinnerini arlalinni peqataasarpoq, kingullermik 13.-14. juni 2016 Ålandimi, kiisalu tamatuma kingorna isumasioqatigiissitsinermi ”Hälsa, vård och jämställdhet”-imik taaguuteqartumi, Finlandimiut siulittaasuutitaqarnerisa nalaanni aaqqissuunneqartumi.

”Savalimmiuni, Ålandimi Kalaallillu Nunaanni ullup ilaannaa sulisarneq” pillugu nalunaarusiaq

Savalimmiuni, Ålandimi Kalaallillu Nunaanni ullup ilaannaa sulisarneq pillugu misissuilluni sulini-ummi Naalackersuisoqarfik peqataanikuvoq, matumunnga ilanngullugu toqqammavittut suleqati-giissitaliami ilaasortaataitaqarnikuulluni.

Nalunaarusiami april 2016-imi saqqummiunneqartumi qulaajarneqarpoq Savalimmiuni, Ålandimi Kalaallillu Nunaanni ullup ilaanna sulisarnerup annertussusia, aammattaaq nalunaarummi assersuutigalugu suliffeqarnermi arnanut angutinullu agguaaneq pillugu ilisimasat paasissutsisallu pigineqartut katersorneqarput. Misissuilluni sulinermit aallaaviuvoq, Savalimmiuni amerlasuut – pingaartumik arnat kisimiittut pilersuisut akornanni – taamaallaat ullup ilaannaani sulinissamut periarfissaqarnerat, tamatuma kinguneraa, pineqartut appasissumik isertitaqarnerat aammalu suliffeqarnerup iluani naligiinnginnermik nassataqarluni. Kalaallit Nunaanni sulisorineqartut amerlanerit ulloq naallugu sulisarput, nalunarutillu ersersinngilaa arnat amerlanerit ullup ilaanni sulisalernissaannut maluginiagassaqaqarnerisooq. Kalaallit Nunaanni suliffeqarneq arnanut angutinullu assut immikkoortitaagaavoq arnat amerlasuut pisortani sulisarput (ulloq naallugu) angutillu amerlasuut aalisarnermik sanaartornermillu inuussutissarsiuteqartarlutik.

Misissuillu suliniummum tunngaviuvoq nunani avannarlerni ullup ilaannaa sulisarneq pillugu assingusumik misissuisarnerit.

”Siuaassuseq, ilinniagaqarneq aammalu innuttaasut nikerarneri” nunat avannarliit isumasioqatigiissitsinerannik malitseqartitsineq

Danskit siulittaasoqartitsineranni suliniummik ”Siuaassuseq, ilinniagaqarneq aammalu innuttaasut nikerarneri” malitseqartitsinermit atatillugu, nunanit avannarlernit siunnersuutit, misilittakkat aammalu ingerlatseriaatsinit assersuutit katersorneqarneri pillugit saqqummiussisoqarpoq ”Siuaassuseq, ilinniagaqarneq aammalu innuttaasut nikerarneri” pillugu nunat avannarliit isumasioqatigiissitsinerat tunngavigalugu.

”Siuaassuseq, ilinniagaqarneq aammalu innuttaasut nikerarneri” pillugu Nuummi 17. juni 2015-mi isumasioqatigiinnermi ingerlanneqartumi Nunanit Avannarlernit tamanit inuit 50 peqataapput.

Isumasioqatigiissitsineq Danmarkimi *Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold*imut Naalackersuisoqarfimmillu ingerlanneqarpoq danskit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini siulittaasuuteqarnerinut atatillugu. Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut aamma Isumaginninnermut Naalackersuisup Martha Lund Olsenip isumasioqatigiinneq ammarpa.

Isumasioqatigiissitsinermi sammineqarpoq qanoq ililluta innuttaasut oqimaaqatigiinngitsumik kati-tigaalernissaat pinngitsoortissinnaaneripput, tamatumunnga tunngaviuvoq arnat amerliartuinnartut ilinniagaqalerniarlutik suliffeqalerniarlutillu illoqarfinnut nuuttarneri. Arnat amerliartuinnartut

illoqarfinnut annerusunut nuuttarput ilinniagaqarniarlutik suliffeqalerniarlutillu. Assersuutigalugu qaffasinnerusumik ilinniarniarlutik allatsissimasut 70 % missaaniittut ullumikkut arnaapput. Tamatumunnigali peqatigisaanik angutit amerlasuut ineriartornermi katataasarlutik, ilinniagaqannginnertik pissutigalugu, aammalu ilinniagaqanngitsunut atorfiit pingaartumik nunaqarfinni angutitut qangaaniilli suliffiusartut suli ikiliartuinnarneri. Tamatuma innuttaasut oqimaaqatigiinnngitsumik katitigaanerat pilersittarpaa aammalu inuiaqatigiinni inuit akornanni ataqatigiissuseqarneq aarlerinartorsiortillugu.

Isummiussassatut saqqummiussat workshopillu atorlugit ilinniartitaaneq nuuttarsinnaanerlu, innuttaasut nuuttarneri aammalu suliffeqarnerup allanngorneri pillugit sammisatigut, kiisalu anguniagassiatigut aaqqiissutissatigullu innersuussutitigut assigiinnngitsutigut siunnersuutigineqarpoq qanoq iliorluni ajornartorsiut tamanna qaangerneqarsinnaanersoq, tamanna kisimi Kalaallit Nunaanni atugaanngilaq, aammali Nunani avannarlerni nunani arlaqartuni atuulluni.

Isumasioqatigiissitsinissaq sioqqullugu saqqummersinneqarpoq ”Sumiiffik, naligii(nngi)neq suaassuserlu – Nunat avannarliit isorliunerusortaanni suaassutsimut, ilinniartitaanermut innuttaasullu nuuttarnerinut attuumassuteqartunik unammilligassat aammalu iluatsittumik iliuuserisartakkat pillugu qulaajaaneq”, Aalborg Universitetiani EDGE-mit suliarineqarsimasoq, kikkunnut tamanut ammaatinneqarpoq.

Savalimmiuni 2014-imi isumasioqatigiinneq ingerlanneqarsimasoq tunngavigalugu isumasioqatigiinneq aaqqissuunneqarsimavoq sammisaralugu ”Suliffeqarnermi angerlarsimaffimmilu arnanut angutinullu immikkoortitsineq”, tamanna islandimiut siulittaasuutitaqartut suliniutigaat.

5.3 Inatsisitigut suleqatigiinnermut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-JUR) aamma Atorfilinnik inuttaqartumik atatsimiititaliaq (EK-JUR)

2015-ip ukiaanerani nunani avannarlerni inatsiseqarnermut ministerit Ilulissani ataatsimiinnerat ingerlanneqarpoq, tassani sammineqarput nunanut allanut sorsugiartartut, maanna nunani avannarlerni arlalinni unamminartorsiortitsisoq.

Inatsiseqarnermut sammisaqarfik maj 2016-imi Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut, Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfimmut inissinneqarpoq Martha Lund Olsen Naalakkersuisutut akisussaasoralugu. Naalakkersuisut ingerlaavartumik Justitsministeriamik oqaloqatiginnittarput inatsisiliornerup malinnaatinneqarnissaa siunertaralugu, arlalitsigut malunnartumik soqutigineqartariaqaraluartoq.

5.4 Nunat Avannarliit Killiit isumaginninnerup iluani suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaat

Savalimmiormiut, islandimiut kalaallillu isumaginninnermut ministeriisa kissaatigisimavaat isumaginninnerup iluani Nunat Avannarliit Killiit suleqatigiinnerisa annertussaaffiginissaa.

Nunani avannarlerni killerni isumaginninnermut ministerit annertusisamik suleqatigiinnerat assigiinnngitsunik aallaaveqassaaq, nunani avannarlerni killerni isumaginninnermut ministerit suleqatigiissutsissatut pingaartillugit tulluarsorissaallu isumaqarfignissaat tunngavigalugit. Isumaqatigiissuteqarnikkut suleqatigiinnissaq siuarsarniarneqarpoq ukiumoortumik ataatsimiittarnertigut, attaveqatigiinnikkut, oqaloqatigiinnikkut, suleqatigiissitaliornikkut il.il. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip ilaatigut tunngavissiivoq ukiumoortumik ataatsimiittarnissanut, Nunat Avannarliit Killiit nikittaallugu ingerlattagassaannik.

Naalackersuisoqarfiup suliaraa Nunat Avannarliit Killiit akornanni isumaginninnermut ministerit suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutissamut missingiuut, taanna Naalackersuisoqarfiup tusarni-aassutigaa.

Savalimmiormiut islandiumiullu isumaginninnermut ministerii kalaallit missingiutaannut akuersaartumik akissuteqarsimapput.

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiivisa Qaqortumi aggustusip naalernerani ataatsimiinnissaanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut nunani avannarlerni killerni isumaginninnermut ministeriinit atsiornissaa naatsorsuutigineqarpoq.

5.5 Nunani Avannarlerni Meeqqanut Inuusuttunullu komité (NORDBUK).

Ataatsimiititaliaq Suleqatigiinnermut ministerinit pilersinneqarpoq Namminersorlutillu Oqartussat sinniisuutitaat Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut, Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoqarfimmeerluni. Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiit Oslomi 19. april 2016 sivikitsumik ataatsimiinneranni meeqqat inuusuttullu pillugit susassaqaarfimmuut anguniagassiaq isumaqatigiissutigaat ima taaguutilik: Børn og unge i Norden - en tværsektoriel strategi for Nordisk Ministerråd 2016-2022.

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa ingerlatsivinnut tamanut atuuttussamik anguniagassiaasa allaaseraat ministerit siunnersuisooqatigiivisa susassaqaarfinni pingaartillugit tulleriarineri angujumasaallu pillugit, ingerlatsivinnut tamanut atuuttussat. Anguniagassiat taamaalillutik ataatsimoortumik toqqammaviulissapput sammivissiissallutillu ministerit siunnersuisooqatigiivisa assigiinngitsut suliniarnerannut.

Ingerlatsivinni tamani anguniagassiaq tassaassaaq ministerit siunnersuisooqatigiivisa sulinerinut tamanut aqutsisuusussaq. Taanna aammattaaq aqutsinnermut sakkussanut allanut assersuutigalugu nunani avannarlerni naalackersuisut suleqatigiinnerannut (*Ataatsimoorluta nukittuvugut*)-mut eqqarsaatersuummut, ingerlatsiviit assigiinngitsut suleqatigiinnermut najoqqutassiaannut aammalu nunat ataasiakkaat oqaaseqartartuinut atasutut isiginiarneqartariaqarluni. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa aamma naligiissitaanermut aamma atasinnaassuseqarnermut isiginnittaaseq ataatsimut sulinerminut ilanngutittussaavai.

6. Peqqissuseq

6.1 Isumaginninnermut Peqqissutsumut politikkimut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-S)

Peqqissutsumut Nunanut Avannarlernut Suleqateqarnermullu Naalackersuisoq Helsinkimi 27. April 2016 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa ataatsimiinneranni peqataavoq. Ataatsimiinnermi Arjeplogimi isumaqatigiissummi allannguut aammalu nakkutillinnermut apeqqut oqaluuserineqarput ("Overenskomst om fælles nordisk arbejdsmarked for visse personalegrupper inden for sundheds- og veterinærvæsenet"). Matumani siunertaavoq napparsimasut isumannaatsunissaasa pitsanngorsarnissaanik kissaateqarnek, aammalu marloqiusamik aqutsisoqarfeqarnissaq pinaveersimatinniarlugu, EU-mi akuerineqartarnermut malitassap nutaanngorsakkap nunani avannarlerni atulersinneqarnerata kingunerisaanik.

Arjeplogimi isumaqatigiissummi malittarisassiuunneqarput nunani avannarlerni peqqissutsimut sulisorisat piginnaatitat assigiissumik akuerineqartarnissaat, aammalu nunat taakku akornanni nakkutilliinermiit paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnissaq pillugu. Arjeplogimi isumaqatigiisutitip allangortinnissaa pisariaqarpoq, savalimmiormiut kalaallilu peqqissaasutut sundheds-assistentitullu ilinniagallit nunani avannarlerni allani sulilersinnaanissaat qulakkeerniarlugu, EU-mi innuttaasunut atugassarititaasut assigalugit. Aammattaaq nunani avannarlerni allani peqqissaasutut aamma social- aamma sundhedsassistentitut ilinniagallit Kalallit Nunaani Savalimmiunilu sulilersinnaanerisa aammaanneqassammat.

Matumanissaaq EU-mi akuerineqartarnermut malitassap (EU's anerkendelsesdirektiv) nutaanngorsarneqartup atulersinneqarnissaa isumaqarpoq, nakkutilliinermiit paasissutissanik paarlaateqartigiittarnermut kalleriisarnermi atugassiaq nutaaq IMI nunani avannarlerni tamani atorineqarnissamisut pinngimmat, aammalu nakkutilliinermiit paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnissamut pisussaaffik peerulluni. Matumani aalajangerneqarpoq suleqatigiissitaliap suliaq ingerlateqqissagaa inatsisitigut tunngavissat suliarissallugit, tamakku nunat avannarliit akornanni paasissutissanik siunissami paarlaasseqatigiittarnissaat malittarisassitissallugu. Matumani ilaatigut qulakkeerniarneqarpoq nakkutilliinermiit paasissutissanik pingaarutilinnik paarlaateqatigiittarnikkut nunat avannarliit suleqatigiinnerisa napparsimasut isumannaatsumik inissisimanerisa iluaqusernissaa pillugu. Ilaatigullu qulakkeerniarlugu pisariaqanngitsumik allaffissorineq pileqqunagu, ilaatigut nunat avannarliit EU-llu akornanni marlunnik assingusunik ingerlataqarnerisigut. Napparsimasut isumannaatsuunissaat Kalaallit Nunaanni salliutinneqarpoq, soorlu nunani avannarlerni allani taamaattoq. Naalakkersuisoqarfik suleqatigiissitaliami sinniisuutitaqarpoq suleqataallunilu.

Ministerit siunnersuisooqatigivisa ataatsimiinneranni aammattaaq aalajangerneqarpoq Nunani avannarlerni peqqissutsikkut upalungaarsimasussaatitaasut (Svalbardgruppenip) piginnaatitaaffia annertusineqassasoq. Svalbardgruppenip sulinera Nunat avannarliit Peqqissutsikkut upalungaarsimaneq pillugu Isumaqatigiissummit tunngaveqarpoq. Peqqissutsikkut upalungaarsimaneq pillugu Isumaqatigiissuteqarnermut siunertaavoq nunat avannarliit akornanni suleqatigiinnissamik tunngavissisussaaq peqqissutsikkut upalungaarsimanerup piareersarnissaanut ineriartortinnissaanullu atatillugu, ajornartoornermut ajunaarnersuaqarnernullu attuumassuteqartunik aqutsisinnaanermut tunngatillugu. Matumunnga ilanngullugu pinngortitami ajunaarnersuit ajutoornerillu ilaatigut uumassusilinnit kemimillu aallaavillit aammalu radiup qinngorneri. Peqqissutsimut Nunanut Avannarlernullu tunngasunut Naalakkersuisup nunat avannarliit akornanni suleqatigiinnerup tamassuma ineriartortinnerata pitsanngorsarneqarneratalu pingaaruteqarnera oqariartuutigaa.

6.2 Nunat avannarliit Aanngajaarniutit pillugit isumasioqatigiissitsinerat

2016-mi Nunat avannarliit Aanngajaarniutit pillugit Isumasioqatigiissitsinissaat ingerlanneqarpoq Islandimi ulluni 24.-26. august 2016. Ukioq manna isumasioqatigiinnissami sammineqartussat ilagaat ”Navianaatillit pillugit paasinnineq” (Risikopfattelse). Matumunnga ilanngullugu ikiaroorartunik atuinerup kingunerit aammalu ikiaroorartunik naviananngitsutut isiginnittartunut ilisarnaataasartut. Aammattaaq ”Nakkutilliineq aamma samminniffiit assigiinngitsut suleqatigiinnerat”, matumunnga ilanngullugu nunatsinni pinaveersaartitsilluni iliuutsit tapersornerneqarnissaat. Kalaallit Nunaat Imigassaaq Ikiaroorartorlu pillugit Siunnersuisooqatigiivini ilaasortamik kiisalu PAARISA-mi atorfilinnik peqataatitsivoq.

6.3 Nunat Avannarliit Killiit Peqqissutsimut ministeriisa ukiumoortumik ataatsimiinnerat.

Nunani avannarlerni killerni peqqissutsimut ministerit suleqatigiinnissaaq pillugu isumaqatigiissusiornikuupput, matumani siunertarlugu peqqissutsip iluani suleqatigiinnerup nakussassarneqarnissaa

ineriartortinnissaalu pillugit. Pingaarnertut siunnerfigineqarpoq ukiumoortumik ataatsimiittarner-tigut, oqaloqatigiinnikkut, isumassarsianik paarlaateqatigiinnikkut aammalu ilisimasanik paarlaa-teqatigiinnikkut suleqatigiinneq siuarsarneqassasoq. Ministerit suleqatigiissitalianik ataatsimiiti-talianillu pilersitsisinnaapput Peqqinnissaqarfiup iluani suliniutinik, sulianik ingerlatanik assigisaannillu qulaajaasussanik imaluunniit aallarniisussanik.

Matumani isumaqatigiissutaavoq nunani avannarlerni killerni peqqissutsimut ministerit ukiumut ataasiarlutik ataatsimiittarnissaat. Pilersaarutaasimagaluarpot pingasoriarluni ataatsimiinnissat Ilulissani juni 2015, Nuummi august 2015 aamma Nuummi april 2016-imi. Ataatsimiinnissat pingasut tamarmik taamaatinneqarput. Maanna taamaattumik sulissutigineqarpoq ukiaaru 2016-imi atatsimiinnissaq.

Ataatsimiinnissap taassuma saniatigut aammattaaq kissaatigineqarpoq ajunaartoqartillugu qimarngussinnermut tunngatillugu suleqatigiinnerup oqaluuserinissaa. Matumani pilersaarutaavoq oqaloqatigiinneq aallarnisarneqassasoq Nunani Avannarlerni Killerni peqqissutsimut ministerit tullianik ataatsimiinnissaanni.

6.4 Peqqinnissaqarfiup Islandimik suleqateqarnera

2014-imi Nunani Avannarlerni Killerni Peqqissutsimut ministerit ataatsimiinnerannut atatillugu Kalaallit Peqqinnissaqarfiat aammalu islandimiut Landspítalið pingaarnertut suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnikkut siunertaavoq kalaallit napparsimasut Islandimi suliaritittarnissaat pillugu suleqatigiissutip nakussassarnissaa annertusarnissaalu. Isumaqatigiissutip ammaappaa isumaqatigiissummut ilassutinik pilersitsisinnaaneq siunissami atuuttussamik napparsimasut immikkuullarissumik nappaatillit eqqarsaatigalugit.

2015-imi Peqqissutsimut Naalakkersuisup Doris Jakobsenip aamma Islandimi peqqissutsimut ministerip Kristján þór Júlíussonip ataatsimiinneranni isumaqatigiissutigineqarpoq Islandip Kalaal-lillu Nunaata akornanni suleqatigiinneq nakussassarneqassasoq ministereqarfiit marluk taakku akornanni suleqatigiinnissamut isumaqasiornikkut. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqar-nikkut siunertaavoq peqqinnissaqarfiup iluani immikkut misilittakkaminnik ilisimasaminnillu iluaquseqatigiinnissaq, matumunnga ilanngullugu inatsisilornikkut aammalu inatsisitigut aaqqitassatigut.

Isumaqatigiissummut ilassutinik periarfissat Islandimik tullissaanik Nunani Avannarliit Killerni peqqissutsimut ministerit ataatsimiinnissaanni oqaluuserineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

7. Inuussutissarsiutit suliffeqarnerlu.

7.1. Inuussutissarsiornermut, Nukissiuutinut Nunallu immikkoortortaanut politikikkut Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-NER)

Danskit 2015-imi siulittaasuutitaqarnerisa nalaani Kalaallit Nunaat eqeersimaatumik Danmarkimik oqaloqatiginnittarpoq, siulittaasuutitaqarnermi suliaqarluni ingerlatani kalaallit soqutigisaannik sapinngisamik ilaatitaqarnissaq qulakkeerniarlugu. Danskit siulittaasuutitaqarneranni Embeds-mandskomitéen for Næringip ataatsimiinnerisa ilaat iluatsilluartumik peqataaffigineqarluartumilu Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarpoq.

Embedsmandskomitéen for Næringip 2015-imi Nordisk Innovation sukumiisumik nalilersorpaa, tamatuma kingusinnerusukkut Nordisk Innovationip malittarisassaanik misissuineq kinguneraa. Malittarisassanik nalilersuinnermut misissuinnermullu ilaatigut tunuliaqutaasutut tunngaviuvoq nutaanngorsaalluni iluarsartuussineq “Nyt Norden” suleqatigiinnermut ministerinit juni 2014-imi akuersissutigineqartoq.

Nordisk Innovation tassaavoq niuernerup, inuussutissarsiornerup aamma nutaaliorderup iluani nunat avannarliit peqatigiillutik ingerlatat Osloomi qullersaqarfeqartup piviusunnegortinneqarnerani qitiulluni inissisimasooq. Nutaaliorderup aamma imminut atasinnaasumik siuariartortitsinerup iluani nunat avannarliit nunarsuarmi siuttuulernissaat siunertaraa. Nordisk Innovation 2015-imi missingersuummi kr. 72,47 mio.-nik aningaasaliiffigineqarpoq.

Nordisk Innovationimik misissuinnermut siunertaavoq ingerlatsiviup sumut sammineranut pitsaannerusumik aalajangiisarnissaq taamaalillunilu pitsaannerusumik periarfissiissalluni nutaanngorsarnissaanut. Tamatumunnga atatillugu aalajangerneqarpoq, Nordisk Innovationip samminerussagai suliniutit ingerlatassatullu pilersaarutit ikinnerusut annertunerusullu sakkortunerusumik sunniuteqarsinnaasut, taamaattorli suliniutinik minnerusunik aallartitsinissamut tapiinissamullu periarfissaqassalluni.

Kalaallit Nunaannut ajornakusoorsinnaasarpooq suliniutinut ingerlatassatullu pilersaarutinut annertuunut peqataanissaq, tassami amerlasuunik isumalluuteqarnissaq matumani piumasagaataammat. Taamaattorli pingaaruteqarpoq, Kalaallit Nunaata ingerlaavartumik malinnaaffigissagai, aammalu naleqquttumik eqqumaffigissagai aammalu ilanngutaqartassallunilu pingaarnertut suliniutinik suliaqarnermut.

Inuussutissarsiorneq pillugu atorfilittanik inuttaqartumik ataatsimiititaliap pingaartippaa ingerlaavartumik suliniutinut mikinnerusunut aningaasaliisarnissaq. Suliniutit tamakku Kalaallit Nunaannut annertunerusumik naleqqussuteqarsinnaapput. Suliniutinut aalajangersimasut kalaallinut immikkut soqutiginaateqarsimasut tassaasimapput imminut atasinnaasumik illoqarfinnik ineriartortitsineq, Kinami nunat avannarliit ataatsimoorlutik takornariaqarneq pillugu takoqqusaarineq, ny nordisk mad, Issittumi imminut atasinnaasumik ineriartortitsineq, inuiaqatigiinnik pingaartitsisumik aammalu immakkut angallannerup isumannaatsuunissaa immikkut isiginiarneqarluni.

7.1.1 Atlantikup avannaani suleqatigiinneq (NORA).

Pisarnertut NORA-mut saaffiginninneq annertuvoq aammalu ukiup ingerlanerani marloriarluni qinnuteqartitsinerit 68-inik qinnuteqaatinik kinguneqarpoq, tassannga kalaallit suleqataasut 33-t ilaallutik. Suliniutit 10-t kalaallinit peqataaffigineqartut tapiiffigineqarput, tamanna naammaginarluartutut nalilerparput.

Ukioq manna NORA-p ingerlataanik ataatsimeersuarneq Savalimmiuni ingerlanneqassaaq oktobarip qaammataani taaguuteqassallunilu ”fra niche til mega”. Taaguummi pineqarpoq, illoqarfiit mikisut isorliunerusuniittulluunniit anguniagaqarlutik ingerlatsisut pisinnaasarmata nunat tamalaat peqataaffigisaannik sammisaqartitsinerimut ataatsimeersuarnermillu ingerlataqarnissamut

soqutiginnilersitsinermik. Ataatsimeersuarnerup kingunerisaanik nunat assigiinngitsut peqataafigisaannik suleqatigiissitaliortoqarpoq NORA-mi ilaasortat sisamaasut sinniisuutitaqarfiannik, taakku suliap ingerlaqqinnissaanut eqqarsaatnik tunngavissiissutissanillu tunniussaqaassapput, aammalu siunissamut sammisumik sammisaqarfiusumik siuariartornermik pilersitsissalluni.

7.1.2 Nunat Avannarliit Killerni Aningaasaateqarfik.

Nunat Avannarliit Killerni Aningaasaateqarfiup siunertaraa Nunat Avannarliit Killerni tamatigoortumik unammillersinnaasumillu inuussutissarsiuteqarnerup ineriartortinnissaata siuarsarnissaa, suliffeqarfinnut mikisunut akunnattumillu angissusilinnut aningaasanik attartortitsinikkut. Aningaasaateqarfiup immikkut sammiffigaa Nunat Avannarliit Killiit, pingaarnertullugit Savalimmiut Kalaallit Nunaallu. Taarsigassiineq pingaarnertut aningaaserivinnit aningaasaliissutinut tapertatut tunniunneqartarput, pineqartumilu uani aningaaseriviit erniarititaannut appasinnerusumik erniaqartillugit.

Norgep Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini 2012-imi siulittaasuutitaqarnerata nalaani Nunat Avannarliit Killiit Aningaasaateqarfiannik nalilersuineq aallartinneqarpoq. Nalilersuinermit inerniliinerit tunngavigalugit kingusinnerusukkut suligasuartartussanik suleqatigiissitaliortoqarpoq. Norgemit, Sverigemit, Savalimmiunit, Kalaallit Nunaannit Islandimillu komité ilaasortaaffigineqarpoq, matumani aningaasaqarfik pillugu isumaqatigiissut nunallu isumaqatigiissutaannik misissuinissaq siunertaralugu, taamaaliornikkullu pitsannguutissanik siunnersuusiussalluni, aningaasaateqarfimmik siunissami nakuunerulersitsinissaq anguniarlugu.

Nalilersuinerup ilaatigut kinguneraa aalajangerneqarmat aningaasaateqarfiup malittarisassai allangortinneqassasut artikel 5 qullersaqarfiup inissisimanagera eqqarsaatigalugu. Allanguutip taassuma kinguneraa, aningaasaateqarfik siunissami pisussaaffilerneqanngimmat Reykjavikimi Islandimi qullersaqarfeqarnissaa. Tamanna periarfissiivoq ingerlatsinermut aningaasartuutini annikillisaasinnaangornermut.

Nunat Avannarliit Killiit Aningaasaateqarfiata aningaasalersuina allanut naleqqiullugu annertunngikkaluartoq, aningaasaateqarfik aningaaserivinnit Greenland Venturemillu annerunerungaartumik aningaasaleerusuttarpoq suliniutinut annaasaqarfiusinnaasutut nalilerneqartarput. Nunat Avannarliit Killiit Aningaasaateqarfiat annertunerusumik Kalaallit Nunaanni aningaasaliisartut assignagit sammineruvaa suliffeqarfiit aalajangersimasumik sanaartukkanut aningaasaliiffigineqarnissaminnik pisariaqartitsisut. 2015-imi kalaallit suliffeqarfiinut atukkiussat katillugit 10 mio. DKK-nik annertussuseqarput.

7.1.3 Atlantikup avannaani ineriartortitsinissamut anguniagassiaat (NAUST).

Islandip EK-R-imi 2014-imi siulittaasuutitaqarnerata nalaani Atlantikup avannaani ineriartortitsinissamut anguniagassiaq (NAUST) pilersitsiniartoqarneratigut suliarineqarpoq Savalimmiunit, Islandimut, Kalaallit Nunaannut Norgellu sineriaanut tunngatitaq, tamanna pivoq OECD Territorial Review of the NORA Regionimit inassuteqaatit tunngavigalugit. NAUST-imik pilersitsinermi siunertaavoq nunarsuup immikkoortortaanin ineriartornikkut pitsaanersumik angusassanik pilersitsisarnissaaq, maanna sakkussat suleqatigiinnissamullu pilersaarutit pioreersut atornerisigut. Tamanna ilaatigut pisinnaavoq aalajangersimasunik pingaarnertut anguniakkanut aammalu tulluutillugit salliutitanut suleqatigiissutigalugu pilersinniakkanut suliniutinullu nutaanut isummersuinikkut.

Nunani avannarlerni killerni amerlasuunik ataatsimoorluni unammilligassanik naammattuugassaqarpoq. Pingaarnertut anguniagassap nunarsuup immikkoortortaanut attuumassuteqarnera nakusassarniarlugu, NAUST-ip immikkut isiginiassavai unammilligassat periarfissallu Nunat Avannarliit Killiit ilisarnaataannut tunngassuteqartut – nunarsuup ilaani siammassissorujussuarmi inissisi-maneq, ikittuinnarnik siammarsimasunillu inulimmi, sineriammiunik inulimmi aammalu alutornartorsuarmik pinngortitaqartumi. Nunarsuup immikkoortortaaaniittunut inuiaqatigiinnut mikisunut aningaasarsiorfissanik susassaqarfiit pilersitsisinnaasut suussusersinissaat anguniagaavoq. Suleqatigiinnermut ministerit aammalu nunani pineqartuni ministerit anguniagassiap suliarineqarneranut aningaasaliissuteqarput. Allatseqarfik NORA-mi inissinneqassaaq ingerlatamullu aqutsisussanik toqqaasoqassalluni.

7.1.4 Issittumi inuiaqatigiit aatsitassarsiornerlu.

Workshopperneq tamanna 2015 junip qaammataani Aatsitassarsiornermut ilinniarfimmi Sisimiuniittumi ingerlanneqarpoq. Tamanna Kalaallit Nunaata svenskit siulittaasuutitaqarnermini imminut atasinnaasumik aatsitassarsiorneq pillugu suliniutaanni peqataanerata kinguneraa. Workshoppernermi oqaluuserineqarpoq, qanoq iliorluni paasissutissanik, ilisimasanik, sulisussanik pitsaannerusumik paarlaasseqatigiittoqarsinnaanermut periarfissiisoqarsinnaanersooq aamma Issittumi naalakkersuinikkut killeqarfiit akimorlugit aatsitassarsiornerup iluani suleqatigiinnissamut periarfissat piuinarsarneqarsinnaanersut pillugit. Aammattaaq aatsitassat akiisa appariartornerat taaneqarpoq Issittumi aatsitassarsiorluni suliniutit amerlanerusut ineriartortitsinnginnerinut nassuiaatitut atorneqarpoq. Aallaqqaataani isumaagaluarpoq Ruslandimit aallartitat aamma workshoppernermi najuunnissaat, kisiannili peqataaniaratik nalunaaruteqarput.

7.2 Suliffeqarneq pillugu Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-A).

Kalaallit Nunaat 2013-ip ukiaaneraniit Embedsmandskomitéen for Arbejdsliv aammalu Arbejdsudvalget for arbejdslivimi aalajangersimasumik peqataalerpoq matumani anguniarlugu nunat avannarliit isorluannerusortaaaniittut kitaaniituullu soqutigisaat pillugit misissuinissamut aningaasaliiffiginissaata salliutinneqarnissaa, aammalu nunani avannarlerni nunanik allanik misilittakkat pillugit paarlaateqatigiittarnerup nakussarsarnissaanik siunertaqartumik.

Kalaallit Nunaata maanna ineriartornera pillugu annertuumik soqutiginnittoqarpoq ingammillu immikkut sammeneqarluni Kalaallit Nunaata aatsitassarsiuernissaa, aammalu tamatumunnga atatillugu sulisussanik atuinissaa pillugu aammalu ilaatigut inuusuttunik suliffeqanngitsunik piginnaaninngorsaaneq pillugu suliniutinut atatillugu. Kalaallit soqutigisaannik takusassiinialuni ingerlaavartumik sulineq nunanut avannarlernut tunngatillugu taamaattumik angusaqarfiusimavoq, aammalu paatsuinerit, ingammik danskit tusagassiorfiinit illuinnaasiortumik allaaserinninnermit pissuteqartut, atorfilittanit nungusarneqarsinnaalerlutik.

MR-A-p 17 november 2015-imi ataatsimiinnerani generalsekretæri ilisimatitsivoq nunat avannarliit statsministeriisa pilersinniagaat pillugu ”nunarsuarmi unamminartunut nunat avannarliit aaqqiissuteqartarneri”-imik tunngaveqartoq. Nunarsuarmi unamminartunut arlaqartunut nunat avannarliit nukittuffigisaat pillugit misissueqqissaarneq aallartinneqarsimavoq, matumani siunertaralugu nunani tamalaanut atatillugu nunat avannarliit naleqartitaasa misilittagaasalu immikkut sammi-

nerisigut. Maannamut suliaagallartoq pilersaarutigineqarpoq saqqummiunneqassasoq 2016-ip qeqqata missaani.

7.2.1 Suliffeqarneq pillugu atorfilinnik inuttalimmik ataatsimiititaliaq (EK-A). Ataatsimiinnerit saqqummiussinerillu il.il.

MR-A-mi ukiup ingerlanerani ataatsimiititsinerit marluupput aammalu Arbejdsudvalgimi qaamatit pingasukkaarlugit ataatsimiinneq ataaseq. Ataatsimiinnerit arlallit Københavnimi ingerlanneqartarput. Tamatumunnga ilanngunneqassapput ataatsimeersuartsinerit isumasiortitsinerillu arlallit suliamik sammisaqartunut naatsorsuussanik.

2015-imi ataatsimiinnerit makku ingerlanneqarsimapput:

EK-A-p aamma Arbejdsudvalgip april 2015 Ilulissani ataatsimiinnerini Kalaallit Nunaat ataatsimiinnerni aqutsisuvoq. Atorfilinnik inuttalimmi ataatsimiititaliap ilaatigut aalajangiiffigai nunat avannarliit ataatsimoorullugu suliniutaannik suliaqarnerup nangingneqarnissaa, soorlu imaattuni missingersuutit aammalu nutaarsiassanut nittartagaq www.arbejdslivorden.org pillugu. Ingerlataqarfiup Nordjobb-p nunani avannarlerni inuusuttut suliarturnerannik paarlaasseqatigiissitsisartup (maanna aamma nunatsinni atorneqarpoq) angusai missingersuutaalu. Nordens Institut for vidensudveksling om arbejdsmiljøområdet (NIVA) pisortartaamik ilisaritsineq missingersuutinillu saqqummiussineq, taanna pikkorissaanernik ingerlataqarfiusoq qaffasissumik tunngavilinnik neqeroorutissanik ineriartortitsisarpoq nunani avannarlerni suliffeqarnermi avatangiisinut immikkut ilisimasalinnut sammititanik.

Arbejdsudvalgip maanna suliaraa misissueqqissaarnissamut nutaamut sinaakutissat Nunani Avannarlerni (ministereqarfiit, suliffissarsiuussisarfiit il.il.) suliffeqarnermut tunngasunik sullissisarfinnik assersuussinissamut atugassamik. Suliffeqarfik toqqarneqartoq Nunat Avannarliit Killernut attuumassuteqarfeqarpoq. Kalaallit suliffeqarfii suliamut ingerlatsiniarlutik neqeroorsimangillat.

Ilaasortat Halibut, Piareersarfiit, eqqumiitsulianik katersugaasivik pulaarpaat, illoqarfimmi, Ilulissat Kangerluannut angalaarlutik aammalu Kalaallit Nunaat nalinginnaasumik pillugu annertunerusumik saqqummiissiffigineqarlutik, inuusuttut suliffissaaleqinerat, aatsitassat aammalu suliffeqarneq pillugit. Nordiskarbejdsliv.org-p tamatuma kingorna pissutsinik pineqartunik allaaserisanik saqqummiussivoq.

Martsip 25-anni 2016 Københavnimi inuusuttut suliffissaaleqineri pillugit isumasioqatigiissitsineq ingerlanneqarpoq. Ataatsimeersuarnermi Suliffeqarneq pillugu immikkoortortami sulisut marluk peqataapput. Matumani ilaatigut saqqummiunneqarpoq ilisimatuutut missuisimaneq inuusuttut ilinniarnissamut tunngatillugu piumassusaat unammilligassaallu pillugit, kiisalu nassuiaassutigineqarluni qanoq iliorluni sammisaqarfimmi paasissutissanik suliaqartoqarsinnaanersoq.

Aprilip 13-ani 2016 immikkut ilisimasallinnik isumasioqatigiissitsisoqarpoq nunanit avannarlerneersunit tamanit akissarsialutsitsisarneq oqaloqatigiissutigineqarluni aammalu naalakkersuisoqarfiup suliffeqarnermut immikkoortua isumasioqatigiissitsinermi peqataavoq. Polenimi suliffeqarnermut pisortap sulisartut killilersugaanngitsumik nuuttarsinnaaneratt pillugu isumartik saqqummiuppaat, aammattaaq Nunani Avannarliit ilaannit sulisartut kattuffii saqqummiussillutik.

Aggustusip 26.-27.-anni 2016 sulisartut isorliunerusunut nuuttarneratt pillugit ataatsimeersuarneq Savalimmiuni ingerlanneqassaaq. Tassani aamma Namminersorlutik Oqartussat peqataatitsipput. Ataatsimeersuarnermi ilisimatuut ingerlataqartullu ilaatigut saqqummiuppaat assigiinngiaartumik akileraartitsisarnerup suliffeqarnerup ineriartorneranut kingunerisinnaasai, ilaatigut Norgep avannaani aamma Ålandimi. Aammattaaq Islandip kangiani Jyllandillu avannanni ilisimasalinnik annaasaqarnissamut pinngitsoortitsinissamut anguniagassiat saqqummiunneqarlutik, savalimmiormiullu nuna allamiunik sammisaqarfimmik aqutsineq pillugu isumartik saqqummiuppaat, tamanna suli Danmarkimit oqartussaaffigineqarpoq, kisiannili nunatsinnut tunngatillugu ineriartortinneqarsimasoq.

NMR-p ataani suliffeqarnermi atugarisat pillugit allaaserisat ingerlaavartumik saqqummiunneqartarput, kisiannili tamakku qaqutigunnaq isorliunerusuni aammalu nunani avannarlerni killerni pissutsinik ilaqartinneqartarlutik. Tamakku aamma kalaallisut nutserneqarneq ajorput. Tamanna unamminartoq 2015-imi sammineqarsimavoq, tamaalilluni 2016-imiit namminersorlutik oqartussani immikkoortut akornanni ersarinnersumik suleqatigiittoqalissaaq ingammillu Nunat Avannarliit Killiit ilaasortaasa akornanni, taakku taamaalillutik suleqatigiinnermikkut pisiortorfiit salliutissinnaammatigit nunat immikkoortortai taaneqartut ilaatissappatigit, aammalu suliaqarnerup nalaani pisiortorfiit allamut sangunaveersaartissallugit.

Kalaallit Nunaata tamatuma saniatigut aalajangiussimavaa isorliunerusuni suliffissaqarnikkut ilinniarnissatigullu unamminartut salliutinneqassasut ataatsimiititaliap 2016-17-imi sulinerani, tamanna assersuutigalugu kinguneqassaaq sammisaqarfimmi (sulili aalajangiunneqarsimanngitsumi) best practice pillugu nalunaarusiortoqassasoq. Tamatumunnga 2015-imi ”Bæredygtige arbejdsmarkeder i Nordens yderområder” pillugu ataatsimeersuarnermut Savalimmiuni ingerlanneqarsimasumut malitseqartitsineruvoq.

7.2.2. Suliffeqarneq pillugu immikkoortortami suliniutit nalinginnaasut.

Suliffeqarneq pillugu immikkoortortami nutarsaalluni suliaqarneq Poul Nielsonimit aquunneqartoq 2015-imi aallartippoq, 2016-imi naammassineqassalluni. Poul Nielsonip Vittus Qujaukitsoq 12. oktober 2015-imi naapippaa.

8. Aningaasaqarneq pillugu susassaqarfik.

8.1. Aningaasaqarneq pillugu Ministerit Siunersuisooqatigiivi (MR-Finans)

8.1.1 Nunat Avannarliit akileraarutissaagaluanik unneqqaserluttarneq pillugu suliniutaat.

Akileraartarnermut tunngatillugu nunani allani aningaasaqarnikkut ingerlatsivinnik paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnermik isumaqatigiissutissaq nunat avannarliit suleqatigiissutigalugu ingerlataat naammassingajalerpoq. Tulliuppoq De Forende Arabiske Emirater Kalallillu Nunaata akornanni akileraartarnermut paasissutissanik nunat taakku akornanni isumaqatigiissutissap atsiornissaa.

Suleqatigiinneq tamanna nunat avannarliit iluatsilluartumik iluarsartuullugu aqqissuussaraat. Nunat avannarliit nunarsuarmi nunat akileraanginnissaq siunertarlugu aningaasanik toqqorsisarfiit 45-t akileraartarnermut tunngatillugu paasisutissanik tunniussisarnissaq pillugu isumaqatigiissuteqarfigisimavaat.

Nunat avannarliit akileraartarnermi paasissutissat pillugit suliniutaat akileraarutissaagaluanik toqqorsisarnermut akiuiniarluni sulinermit ammaassisuuvoq. Nunat katugupput ataatsimoorlutillu isumaqatigiinniarlutik, tamannalu Nunanut avannarlernut iluatsippoq, allat siornatigut angusimangisaat.

Nunat avannarliit akileraartarnermi paasissutissat pillugit suliniutaat sioqqullugu kimilluunniit upperineqarsimanngilaq, taama angusaqartoqarsinnaanersoq. Isumaqatigiissutaasup maanna piviusungortup, aningaasat isertuussat pillugit paasissutissat piuneri tunngavigaa, tamakku akileraartarnermut oqartussaasut apeqquteqarfigisinnaavaat akissutisiffigalugillu.

Alloriarnermi tulliussaaq nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissuteqarnikkut akileraartarneq pillugu paasissutissanik ingerlaavartumik paarlaasseqatigiittalernissaq, tamanna ukiumi tullermi tamakkiisumik atutilissaaq. Tamanna ingerlaavartumik paasissutissanik paarlaasseqatigiittalernermik kinguneqassaaq, akileraartarnermi oqartussat sioqqutsillutik inuup aqqanik aningaasanilluunniit ujartukkanik suunerik nalunaarfigineqanngikkaluarlutik.

Akileraarutissanik peqquserlunneq nunarsuaq tamakkerlugu politikkikkut annertumik unammimartuuvoq. Kalaallit Nunaannut aammalu nunarsuup sinneranut akileraarutit pillugit isumaqatigiissutit akileraartarnerlu pillugu inatsisiliornerup 2000-ikkunnet naleqqussarnissaat pisariaqarpoq. Nunani assigiinngitsuni akileraaruseriaaseq sunaluunniit atorneqaraluarpat, tamarmik atuussinnaasariaqarput, nunap ataatsip allap pissaraluinik iluanaaruteqaqqunagu.

8.1.2 Naatsorsueqqissaarnermi suleqatigiinneq

Nunat avannarliit tassaapput Naatsorsueqqissaartarfimmut suleqatissatut tulluartut, tassami taakku Kalaallit Nunaat assigalugu nalunaarsuutit tunngavigalugit paasissutissanik suliaqartartuummata. Nunat avannarliit avataanni naatsorsueqqissaarnerit apersuinikkut immersukkanik annertunersumik tunngaveqartarput.

Ukiut tamaasa nunani avannarlerni naatsorsueqqissaartarfiit pisortaat ataatsimiisinnerqartarput. 2015-imi ataatsimiinneq Danmarkimi septembarip aallartinnerani ingerlanneqarpoq. Ukiut pingasukkaarlugit nunani avannarlerni naatsorsueqqissaarnermik sulialinnut ataatsimeersuartitsineq ingerlanneqartarpoq. Ataatsimeersuarnissaq tullesq Stockholmimi 2016-imi ingerlanneqassaaq, tassani Kalallit Nunaannit pilersinniarneqarsimavoq, siullermeerutaasumik nunat mikinerit (Island, Grønland, Færøerne og Åland) immikkut ittumik katersuutsinneqassasut. Nunani avannarlerni ataatsimiinnerit pingaaruteqarput, tassami tamanna Nunani Avannarlerni naatsorsueqqissaartarfiit

akornanni suliaqarnikkut inuttullu atassuteqaatinik pilersitsisarmat.

Naatsorsueqqissaartarfik aammattaaq nunani avannarlerni atassuteqarnermut attaveqatigiiffimmi ilaasortaavoq, tamanna naatsorsueqqissaarnermik suliaqarnerup iluani misilittakkanik paarlaasse-qatigiiffiuvoq. Assersuutigalugu innuttaasunik naatsorsueqqissaarneq aammalu ilinniagaqarneq pillugu naatsorsueqqissaarneq pillugit attaveqaqaateqarfeqarpoq. Aammattaaq tapertagiinnermi iliutsit pillugit suleqatigiittoqarpoq assersuutigalugu nunat nittartakkanik aaqqissuisut akornanni suleqatigiinneq pilersinneqarsimavoq. Naatsorsueqqissaartarfillu nunani avannarlerni naatsor-sueqqissaarneq pillugu ukiumoortumik nalunaarusiamut ilanngussaqaartarpoq. Attaveqaqatigiiffiit elektronik atonerullugu atassuteqaqatigiittarput. 2015-imi Kalaallit Nunaata Naatsor-sueqqissaartarfia Nunat avannarliit Web atorlugu aammalu ukiumoortumik nalunaarusiorneq pillugu ataatsimiinnermi, inuiaqatigiit katitigaanerat pillugu isumasioqatigiinnermi aammalu 2016-imi nunat avannarliit naatsorsueqqissaartartut ataatsimeersuarnissaasa pilersaarusiorterani peqataavoq.

Kalaallit Nunaata Naatsorsueqqissaartarfia 2016 aamma 2017-imi NordForskimit suliniummi peqataanissamut aningaasaliiffigineqarpoq, tamatuma siunertaraa nunat avannarliit ataatsimoorlutik nalunaarsuisarneq pillugu ilisimatusarnerup nakussassarneqarnissaa. Suliniummit toqqaan-nanngikkaluamik Kalaallit Nunaata Naatsorsueqqissaartarfiata nalunaarsuutaani pitsaanerusumik uppernarsaasiisarneq iluaqutissarsiarineqarpoq.

8.2 Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa nungusaataannngitsumik tunngaveqarluni ineriartortitsinnermut sueqatigiissitaliaat.

Suleqatigiissitaliaq taanna suleqatigiinnermut ministerit aammalu Namminersorlutik Oqartussat pilersitaraat aningaasaqarnermullu naalakkersuisoqarfiup nuna tamakkerlugu pilersaarusiortar-nermut immikkoortortaarfianit sinniisuuffigineqarluni.

8.2.1 Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuaq tamakkerlugu ineriartortitsinissamut anguniagai 17-iusut nutaat

Naalagaaffiit Peqatigiit 25. september 2015-imi ataatsimeersuarneranni aalajangiunneqarpoq imminut atasinnaanerusumik ineriartortitsinissamut nunarsuaq tamakkerlugu anguniagassat nutaat 17-it imaluunniit Sustainable Development Goals – SDG-mik taaneqartartut. Nunarsuarmi tamarmi ataatsimoorullugu imminut atasinnaanerusumik anguniagassanik sammisassanik peqalerpoq - ineriartortitsinissamut anguniagassat taakku 17-t nunarsuarmut tamarmut sammitinneqarput nunanullu tamanut atuuttussaallutik. Nunat ataasiakkaat nunarsuaq tamakkerlugu anguniagassat tunngavigalugit anguniagassaminnik immikkuullarissunillu anguniagassanik pilersitsinissaat naatsorsuutigineqarpoq. Anguniagassat 2030 nutaami oqaluuserisassaniittut pissusimikkut toqqaannaratillu nalinginnaasuupput, kisiannili arlalitsigut ersarissunik naleqqanik nunarsuarmiut oqaluuserisassanut ilanngunniagaannut innersuussillutik.

Matumani pineqarput naligiissitaaneq, meeqqat pisinnaatitaaffii, ilinniagaqarneq kikkunnut tama-nut, inuiaqatigiit eqqissisimasut inatsisitigullu isumannaatsuuneq, imeq, nukissiutit, avatangiisit silallu pissusaa, akiitsut allanngorarneri, nungusaataannngitsumik tunngaveqarneq matununnga ilanngullugu siuariartorneq, isumalluutigisanik nungusaatitsigani atuneq, piorsarsimassutsikkut assigiinngiiaartuuneq aammalu inuiattut atasinnaassuseqarneq inuussutissarsiutit aaqqissuus-

saanerannik annertuumik aaqqissuuseqqinnernut aammalu allannguuteqartitsinernut atatillugu – tamakku tamarmik ullutsinni Kalaallit Nunaannut annertuumik attuumassuteqarput.

Nunani tamalaani nunanilu avannarlerni isiginnittaaseq malillugu suliaqarneq atortikkuminarsillugu ukiorpassuarni nungusaataanngitsumik tunngaveqarnermut taaguut annertussutsinut pingasunut immikkoortillugu ingerlanneqarsimavoq: aningaasaqarnerup imminut atasinnaassuseqarnera, inooqatigiinnermi imminut atasinnaassuseqarneq aammalu avatangiisitigut imminut atasinnaassuseqarneq. Kalaallit Nunaata nunat avannarliit anguniagassiaanni kingullermi kultureqarneq ilanngutitippaa tunngavilersuutigalugu tamanna pissusissamisoortuusoq annertussutsit sisamaattut taaneqassappat.

Nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni ineriartorneq siunissamut isumaliuutitut nassuiarneqarsinnaavoq. Nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni ineriartorneq tassaavoq ullumikkut maanilu iliuusitta inernerinik akisussaannermik tigusineq, aamma tamatuma pineratigut inunnut allanut siunissami ukiorpassuarni kinguneqartussaq, imaluunniit allanut allami najugalinnut. Matumani pineqarpoq ineriartornerup qulakkeernissaa, taassuma inuiaqatigiit maannakkorpiaq pisariaqartitaannik naammassinnittussaq siunissami kinguaariit pisariaqartitaminnik qulakkeerinninnissaannut periarfissaannik akornusiinngitsumik.

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivisa ataanni nunat avannarliit suleqatigiinneranni nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni ineriartortitsineq pillugu sulineq piffissami sivi-sumi pingaartillugu salliutinneqarsimavoq. Nunat avannarliit nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni anguniagassiaat imminut atasinnaassuseqarnermut takussutaasartunik ilaqatinneqartoq ukiuni arlalinni suleqatigiinnermut naleqqatut atuussimavoq. Naalagaaffiit Peqatigiit SDG-mik siunertaannik malitseqartitsinermi aalajangiunneqarpoq, nunat avannarliit nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni ineriartortitsinermik sulineri suleqatigiinnerat ineriartortitsinissamut anguniakanut 17-inut nutaanut ataqatigiissarneqassasoq, aammalu matumunnga ilanngullugu nunat avannarliit takussutissiisartutut atortagaat takussutissiisartunik nutaanik ilaneqarsinnaanerini qulaarneqassalluni.

SDG 2030 siunertamik nunatta malitseqartitsinerani atulersitsineranilu aallaqqaammut toqqarlugu sammineqassapput Namminersorlutik Oqartussani suliniutit aammalu anguniagassiat pioreersut aaqqissuussamik qulaajarnissaat. Ineriartortitsilluni anguniagassat 17-it taakku kommuneni pilersarusiortartunut aammalu namminersorlutik oqartussani naalackersuisoqarfinni sammisaqarfinnik akisussaasunut februar 2016-imi oqartussaasut assigiinngitsut isumasioqatigiissinnerini saqqummiunneqarput.

Nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni ineriartortitsineq qulakkeerniarlugu sulineq nalinginnaasumik anguniagassiap ineriartortinneranut ilanngunneqarnissaa pissusissamissortuuvoq. Tamanna immikkut soqutiginnittut kisimik suliassaattut isiginiarneqartariaqanngilaq, nungusaataanngitsumik tunngaveqarneq pillugu politikkikkut anguniagassat tigussaasumik iliuutsisut piviusunngortinneqassappata. Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuaq tamakkerlugu ineriartortitsinermut anguniagaat 17-it periarfissatsialaapput Namminersorlutik Oqartussat naalackersuisoqarfiisa ataasiakkaat piffissami qaninnerusumi ungasinnerusumilu pilersitsinniagaasa suliniutaasalu akornanni anner-tunerusumik isertuaatsuunissaq ataqatigiilernissarlu qulakkiissallugu, taamaalilluni nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni ineriartortitsineq aallaaviussammat ilaassallunilu taakku susassaqarfiini anguniagassiaanni ilanngutitinneqarnissaannut.

Nungusaataanngitsumik tunngaveqarluni ineriartortitsinerup Kalaallit Nunaanni Nunanut Allanut Pisorta qarfiup Aningaasaqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup akornanni suleqatigiinnikkut pingaarnertut qitiusumit ataqatigiissarneqarnera isumagineqarpoq, matumani nunanut allanut aammalu nunami namminerimi politikikkut suliniutit ataatsimoortuunissaat ataqatigiinnissallu qulakkeerniarlugu.

Nordic Built Cities

Nordic Built Cities tassaavoq danskit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini 2015-imi siulittaasuutitaqarnerannut najoqqutassiami suliniutigineqartoq pingaartut inissillugu ineriartortinneqarsimasoq, aammalu 2014-2017-imut nutaaliornermut aammalu inuussutissarsiorneq pillugu politikki pillugu suleqatigiissutissatut najoqqutassap ilaaniittoq. Suliniut Nordic Built Charterimit tunngaveqarpoq, tassani sammineqarpoq imminut atasinnaanerusumik illoqarfeqarneq pillugu ineriartortitsineq avammullu ilisarititsiniarneq. Illoqarfiup ilaanik toqqaanissamut atatillugu kalaallit illoqarfiisa ilaanik (Nuummi Sineriak sinerlugu aqut) toqqaarneqanngilaq. Tamatuma kingunerisaanik Kalaallit Nunaannit illoqarfiup ilaanik ilaatitaqanngilaq, aammalu kalaallit suliniummi ilaaqqinnissaat taamaalilluni naleqqukkunnaarluni.

Ilanngussaq 1 Nunat Avannarliit Suleqatigiinnerat pillugu nassuiaat

Nunat avannarliit suliniutaani Kalaallit Nunaata peqataaffii pillugit takussutissiaq. Takussutissiaq naalakkersuisoqarfikkaarlugu agguarneqarsimavoq. Tassani suliniummut/sammisaqarfimmut nunat avannarliit tapiissuteqarsimappata suunneri allanneqarsimassapput

Suliniutip taaguutaa aamma tapiiffigineqartoq	Sammisat	Tapiissutitut akuersissutit
Kalaallit Nunaanni Nunat Avannarliit Piorsarsimassutsikkut Attaveqaammit (NAPA) suliniutinut tapiissutit	<p>Ilaatigut:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Qitinneq pillugu suliniutit - Saqummersitsilluni suliniutit - Isiginnaartitsinerit - Meeqqat erinarsoqatigiittartut katersuutsinneqarneri - Tusarnaartitsinerit - Atuakkiortut pikkorissarneri - Atuakkanik saqummersitsinerit - Qarasaasiaq atorlugu eqqumiitsuliorneq pillugu suliniut - Filmiliorneq - Klaverernermut pikkorissarnerit 	1,4 mio. kr. miss.
Kalaallit Nunaanni Nunat Avannarliit Piorsarsimassutsikkut Attaveqaammit (NAPA) angalanissamut tapiissutit	<p>Ilaatigut:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Paasisassarsiorluni angalanerit - kulturimut tunngasunut aaqquissuussinernut peqataaneq - Festivalini peqataaneq 	1,6 mio. kr. miss.
Kulturkontakt Nord aamma Nordisk Kulturfondimit tapiissutit	Paasissutissat maanna pissarsiarineqarsinnaanngillat	Nalunaarutigineqarsinnaanngillat
SPICA Ilinniartitsinermik Ilisimatusarfiup peqataaneq ataqatigiissassavaa	<p>Ilinniartitsinut ilinniartunullu attaveqaqaat nungusaataanngitsumik tunngaveqarneq pillugu, inuiaqataaneq aammalu kulturit assigiinngitsut pillugit paaseqatigiinneq.</p> <p>Tapiisarneq tunniunneqartarpoq angalanermi aningaasartuutitik akiliiinikkut (NORDPLUS)</p>	kr. 58.000 miss.
ALKA Ilinniartitsinermik Ilisimatusarfiup peqataaneq	<p>Nungusaataanngitsumik tunngaveqarneq pillugu ilinniartitsisut ilinniartullu attaveqaqaataat</p> <p>Tapiisarneq tunniunneqartarpoq angalanermi</p>	Attaveqaqatigiif- fik kr. 300.000- nik aningaasa- liiffigineqarpoq

ataqatigiissassavaa	anigaasartuutunik akiliinikkut (NORDPLUS)	2017-mi Islandimi pikkorissarnissamut kr. 450.000-inik tapiisoqarpoq.
<i>"Denmark and the New North Atlantic: Identity Positions, natural Resources and Cultural Heritage"</i> Kultureqarnermut, Oqaatsinut Oqaluttuarisaanermullu Ilisimatusarfik peqataassaaq	Assigiinngitsunik sammisaqartut ilisimatusarneranni suliniut attaveqatigiit ataatsimiinnerinik ilaqartoq, tamassuma ilaa nunani avannarlerni tapiiffigineqartarpoq Ilisimatusarfimmit pingasut peqataapput	Nalunaarutigineqanngilaq.
<i>Nordkurs – de nordiske sprog- og litteratur-sommerkurser</i> Kultureqarnermut, Oqaatsinut Oqaluttuarisaanermullu Ilisimatusarfik peqataassaaq	Pikkorissarnerni peqataaneq ingerlatsinerlu Nunani avannarlerni universitetini ilinniartut ukiut pingasunngoraangata Kalaallit Nunaanni pikkorissarnerit ingerlanneqartarput Ilisimatusarfik ukiut tamaasa Nordkurskonferencemi peqataasarpoq	Tapiissutit katilugit kr. 195.000 pikkorissarnernut aammalu ataatsimeersuarnerni peqataanissamut angalanerit
Syddansk Universitet-ilu ilinniartitsisunik paarlaasseqatigiinneq Kultureqarnermut, Oqaatsinut Oqaluttuarisaanermullu Ilisimatusarfik peqataassaaq	Ilisimatusarfimmi ilinniartitsisoq Odensemi litteraturimik ilinniartunik ilinniartitsisimavoq aammalu allat marloriarluni metode pillugu Syddansk Universitetimi ilinniartitsisimavoq Støtten består i rejsestøtte (NORDPLUS)	kr. 20.000 pissarsiarineqarsimapput.
NORDLIKS Kultureqarnermut, Oqaatsinut Oqaluttuarisaanermullu Ilisimatusarfik peqataassaaq	Nordisk Litteratur, Kultur og Sprog-mut Nordplus-attaveqaaqat ilinniartunik ilinniartitsisunillu paarlaasseqatigiittarneq pillugu Torshavn, Savalimmiuni ukiumoortumik ataatsimiinnermi peqataaneq Ineqartitaanermut nerisaqarnermullu anigaasartuutit ilaat nunat avannarlernit akilerneqartarpoq	Nalunaarutigineqanngilaq
IPSSAS Kultureqarnermut, Oqaatsinut Oqaluttuarisaanermullu Ilisimatusarfik peqataassaaq	Ph.d-skole. University of Alaska, Fairbanksimi pikkorissarnermut peqataaneq	Nalunaarutigineqanngilaq
Ph.d-imi ilinniartunut anigaasaleeqataaneq Kultureqarnermut, Oqaatsinut	Syddansk Universitetimi siunnersueqataasup peqataaneragut anigaasaleeqatigiissoqarpoq	Nalunaarutigineqanngilaq

Oqaluttuarisaanermullu Ilisimatusarfik peqataassaaq		
West-Nordic Studies Inuiaqatigiilerinermik, Aningaasaqarnermik Tusagassiornermillu Ilisimatusarfik peqataatitsisarpoq	Nordic Master program Ilinniartunik paarlaasseqatigiineq Nordplusimit aningaasaliissutinik atuineq ilinniartunik ilinniartitsisunillu paarlaasseqatigiinnermi	Nalunaarutigine- qanngilaq
The Nordic List Ilisimatusarfimmi atuakkanik atorniartitsisarpoq peqataasarpoq	NordForskipp ataani suliniut, taassuma siunertaraa nunani avannarlerni saqqummiunneqartartut pillugu nalunaarsuiffimmik sananissaq Islandimi ataatsimiittoqarpoq	Nalunaarutigine- qanngilaq
Programkomitéen for Nordic Centres of Excellence in Arctic Research Ilisimatusarfiup pisortaa peqataavoq	Ilisimatusarfimmi ilisimatusartut ilaat ataaseq tallimaasunit qinnuteqartunit peqataavoq, ingerlatamit tapiiffigineqarluni	Nalunaarutigine- qanngilaq
Nordlys Ilisimatusarfiup nunanut tamalaanut allaffia peqataavoq	NordPlusimi attaveqaqaat. Universitetinit 37-nit peqataaffigineqarpoq. Pingaarnertut siunertaavoq Nunani Avannarlerni ilinniartut atorfillillu nuttartarsinnaanerisa annertusarnissaanut aaqqissuunnissaalu pillugit Ilinniartut arfineq pingasut 2015-imi Danmarkimi, Islandimi Norgemilu atuarsimapput	95.000 kr. miss.
Biophilia Educational Project KTI-GUX peqataatitsivoq	Assigiinngitsunik sammisallit ilinniartitsineq pillugu suliaqatigiiffiat, tassuuna kaammattuutigineqarpoq suleqatigiinnissaq suliffiit, qanoq ukioqassuseq, fagit killii aammalu soqutigisat kattussuullugit Suliniut ukiuni pingasuni ingerlassaaq 2014-2016 Minngortunnguup Atuafia nunatsinnit suleqataavoq. Tamassuma saniatigut Serravik peqataavoq, taanna kommunip ingerlataanik nipilersornermut atuarfiuvoq.	Nalunaarutigine- qanngilaq
YTCA KTI-GUX peqataatitsivoq	Suliniut NordPlusimi tapiiffigineqartoq attaveqaqatigiit suleqatigiiffigaa Letlandimit, Litauenimit, Sverigemi Kalaallillu Nunaannit peqataaffigineqartoq. Suliniut paarlaateqatigiinnermi angalanernik sisamanik katitigaavoq, tassani atuarfiit tamarmik immikkut paarlaasseqataasunik najugaqartitsisuusarlutik. Suliniummi siunertaavoq inuusuttut nunanit avannaaner- sut aamma baltiskimeersut naapeqatigiittarnissaat namminnerlu nunagisaminnit kulturiminnillu ilisimasaminnik paarlaasseqatigiittassallutik	Nalunaarutigine- qanngilaq
Bæredygtig	NordPlus-imi suliniut. Kulturit assigiinngisitaartut	Nalunaarutigine-

<p>friluftsturisme</p> <p>KTI-GUX peqataatitsisarpoq</p>	<p>suliniarfiat nunagisani nunani eqqissisimatitani silami nungusaataannngitsumik tunngaveqarluni takornariaqarnerup ineriartortinnissaa pillugu.</p> <p>Kalaallit Nunaannit, Norgemi Danmarkimillu atuartut klassii pingasut suleqatigiinnermi peqataapput.</p>	<p>qanngilaq</p>
<p>Ressourceproblematikken</p> <p>KTI-GUX peqataatitsisarpoq</p>	<p>Nordplusmi ingerlataq.</p> <p>Assigiinngitsunik sammisallit aammalu kulturit assigiinngitsut peqataaffigisaanni suliniut gymnasiami atuarfiit, GUX Sisimiuniittup amma Allikelund Gymnasium Kalundborgimiittut akornanni.</p>	<p>Nalunaarutigine-qanngilaq</p>
<p>CLINF Graviditetsdiabetes i Grønland</p> <p>Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik</p>	<p>Climate-change Effects on the Epidemiology of Infectious Diseases and the Impacts on Northern Societies (CLINF) tassaavoq ilisimatusarnermi ingerlataq NordForskimit taperneqartoq.</p> <p>Suliniut siunertaavoq Kalaallit Nunaanni naartusut akornanni sukkornerup annertussusia paasissallugu kiisalu naliliiffigissallugu, Kalaallit Nunaanni naartusuni sukkorneq pillugu misissuisarnerit qanoq ingerlalluarterigineri pillugit. Suliniut ingerlanneqarpoq Rigshospitalip amma Steno Diabetes Centerip Danmarkimeersut suleqatigalugit.</p>	<p>Nunanit avannarlernit tapiissutit nalunaarutigine-qanngillat</p>

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik		
Isumalluutit akitsuuserneqartarneri pillugit workshop	Siulittaasuutitaqarnermut atatillugu suliniut ”Imaani Uumassusilinnit aningaasaqarneq” pillugu	226.592 kr
Ilisimatuut misissuinerat: ”Immap naqqani uumassu-sillit assigiinngisitaarneri” Pinngortitaleriffik	Suliniut tamanna ”Issittumi Imaq” (Det Blå Arktisimut) attuumassuteqarpoq, siunertaralugulu ilisima-sanik agguuassisarnissamut tunngavissamik pilersitsinissaq aammalu avannarlerni/atlantikup avannaani ataatsimoorullugu immap naqqani uumassusillit assigiinngiaarneri sanngiissuseqarnerilu pillugit nalunaarsoqqissaarnerannut malinnaaffigineranullu nalunaarsuiffiup ineriartortinnissaa. Atulersitsinissap immikkoortortaani aallaavigineqassaaq nunatsinni aalisakkanik misissuinerit. Aningaasaliissutit ukiunut pingasunut katillugit annertussuseqarput 1,5 mio. kr.	500.000 kr
Suliniut: ”Pinngortitami isumalluutininik aqutsineq”. Naalackersuisoqarfik	Suliniuteqarnikkut aallartisarneqassaaq nunani avannarlerni ataatsimoorullugu suleqatigiinnissaq, pinngortitami isumalluutininik atuinermt atatillugu aalajangiisarnermi atatillugu innuttaasut oqartussaaqataanerisa annertusar-nissaat. Suliniuteqarnikkut ilisimasanik paasissutissanillu katersinermi periaasissat ineriartortinneqassapput, taamaalilluni aalisartut piniartullu pinngortitaq pillugu ilisimasaat naleqquttumik ilaatinneqartalissammata, pinngortitami isumalluutininik atuinermt atatillugu politikkikkut aalajangiiniarmut atatillugu. Ukiunut 2015-2017 katillugit aningaasaliissutigineqarput 2 mio. kr.	750.000 kr
Ataatsimeersuarneq	Narsarsuarmi august 2016-imi aalisarnermut politik pillugu ataatsimeersuarneq	300.000 kr
Suliniut	Sukisaarsaatigalugu aalisarneq	57.000 kr

Nunanut Allanut Pisortaqarfik		
REGINA	NORDregiomit suliniummi inuiaqatigiinni mikisuni isorliunerusuniittuni aatsitassarsiornerit annertuut iluaqutinngorsinnaaneri qanoq iliorluni iliuuseqarfiginissaannut periarfissat qulaajarneqassapput. Kalaallinit Kommune Kujalleq suleqataavoq. Suliniut tunngaviusumik aningaasalersorneqarpoq EU-mit Nunani avannarlerni isorliunerusunut issit-tumullu ingerlatamit aammalu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqativiinit 1 mio.kr.-nik taperneqarluni. Matumunnga ilanngunneqassaaq NORDregio nammineq aningaasalissutai kr. 500.000. Suliniut katillugit aningaasalerneqarpoq € 1.999.750-inik 15,5 mio.kr. missaanik nalilinnik.	
”Imaani timmissanik piniarneq” pillugu suliniut	Pinngortitalerimmi suliniut MR-SAM-mi issittoq pillugu aningaasaliussanit aningaasaliiffiqineqartoq	250.000 kr
”Qeqqussanik katersineq” pillugu suliniut	Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik MR-SAM-imi issittoq pillugu aningaasaliissutinit taperneqartoq	250.000 kr

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalackersuisoqarfik Atlantikup avannaani suleqatigiinnermit (NORA) suliniutinut tapiissutit		
Sineriammi aalisarnej	KNAPK	300.000 kr
Uumassusillit tunnngavigalugit aningaasaqarnej	Inuili	300.000 kr
ALGET	Qaasuitsup Kommunia	350.000 kr
Arktisk Kystvarme	Erik Heilmann	300.000 kr
Green Groth Dialogue x 2	Ilisimatusarfik (suliniut upernaakkut ukiakkullu agguaanermi tapiffineqarpoq marlunnullu naleqarluni)	200.000 kr 300.000 kr
Immap naqqanik malinnaaneq	Pinngortitaleriffik	500.000 kr
Nunani Avannarlerni killerni Uumassusillit pillugit ilisimasallit	Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik	300.000 kr
Innarluutillit periarfissaat	Visit Greenland	200.000 kr
Issittumi Iermik pilersuineq	ARTEK, Nukissiorfiit aamma Qaasuitsup Kommunia	287.000 kr

Ilanngussaq 2.

Oqartussaaffeqarneq tunngavigalugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivinit aqqanilinnut Naalackersuisuni akisussaaffittut agguataarineq. Naalackersuisut katitigaanerit 1. oktober 2016.

Naalackersuisut Siulittaasuut aamma Nunamut namminer-mut Naalackersuisoq	Kim Kielsen	Nunani Avannarlerni statsministerit ataatsimiittarneri aammalu Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivi. ² Kommunitun tunngasunut apeqqutinut akisussaasutut nunat avannarliit ministeriisa ataatsimiittarneri
Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalackersuisoq	Randi Vestergaard Evaldsen	Aningaasaqarneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-Finans) kiisalu MR-SAM-p ataani Imminut atasinnaasumik ineriartortitsineq Digitalinngorsaaneq pillugu atuukkallartumik ministerit ataatsimiittarneri
Peqqissutsimut Nunanut Avannarlernullu Suleqateqarnermut Naalackersuisoq	Doris Jakobsen	Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi. Suleqatigiinnermut ministerit (MR-SAM) Isumaginninnermut Peqqissusermullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-S). Peqqinnissaqarfik pillugu ³ .
Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinnermullu Naalackersuisoq	Nikolai Jerimiassen	Aalisarnermut, Nunalerinnermut, Orpippassualerinnermut Inuussutissalerinnermullu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-FJSL).
Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermut Nunanull Allanut Tunngasunut Naalackersuisoq	Vittus Qujaukitsoq	Inuussutissarsiornermut, Nukissiornermut Nunallu Immikkoortortaamut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-NER) <u>Inuussutissarneq nunallu immikkortortaasa ineriartorneri pillugit</u> Suliffeqarneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-A) Nunasisarneq il.il. pillugit ministerit ataatsimiikkallartarneri
Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoq	Martha Lund Olsen	Isumaginninneq Peqqissuserlu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-S). <u>Isumaginninneq pillugu</u> Naligiissitaaneq pillugu Ministerit

² Naalackersuisunut ilaasortat tamarmik Nunat Avannarliit Siunnersuisooqatigiivini oqaaseqarsinnaatitaapput.

³ Pillugu. Matumani pineqarpoq Naalackersuisunut ilaasortap Ministerit siunnersuisooqatigiivisa sulinerannut atatillugu akisussaaffii.

		Siunnersuisooqatigiivi, (MR- Ligestilling) Inatsiseqarneq pillugu suleqatigiinnermi Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi
Ilinniartitaanermut, Kulture- qarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalak- kersuisoq	Nivi Olsen	Ilinniartitaaneq ilisimatusarnernullu pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-U). Kultureqarneq pillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-K).
Avatangiisunut, Pinngortita- mut Nukissiateqarnermullu Naalakkersuisoq	Mala Høy Kùko	Avatangiisit pillugit Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-M) Inuussutissarsiornermut, Nukissiornermut Nunallu Immikkoortortaanut Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivi (MR-NER) <u>Nukissiorneq pillugu</u>